Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

Серлало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьйлу 1923 шера дена ★ ШИНАРА, 15 ОКТЯБРЬ, 1985 ШУ. ★ № 124 (7150). ★ Мах 3 кап.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 68 шу дизара хетадаь КПСС ЦК ТIАХЬЕХАМАШ

1. Даькъала хилда Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистчески революце 68-гIа шу!

2. Хоастам хилба адамлен исторе чу керда зама — капитализмагара социализмаген коммунизмаген довла зама, хьайийлача Сийлахь-боккхача Октябра!

3. Даькъала хийла марксизм-ленинизм — даим дийна бола революционни интернациональни хьехам!

4. Даькъала хийла Советски Союза Коммунистически парти — советски общества кулгалдун лостам телен низ!

5. Хоастам хилба сийлахь-доккхача советски халкъа — коммунизм хьалъеш доллачоа, деналех леррагIен машара тIехьа латтача къовсамхочоа!

6. Даькъала хийла болхлой класса, колхозни ахархой, халкъа интеллигенце йохаргйоаца цхьоагIо!

7. Даькъала хийла СССР халкъий йохаргйоаца интернациональни цхьоагIон вежарашха дола доттагIали!

8. Хоастам хиаба большевчкашта-ленинцашта, парте ветеранашта, Октябра турпалашта, социализма коталоина тIехьарча беррнгача къовсамхош-[illegible]

9. БIаьшеренашка дахалда Сийлаха-боккхача Даймехка тIем тIа котало яьккхача советски халкъа карагIдаьнна шийна нийсса кхы цхьаькха доаца денале гIулакх!

ЦIаккха а сий ма довлда вай Даьхен паргIатон кортамукъален бахьан долаш баьча тIем тIа лийтача турпалий!

10. Советски Союза къахьегамхой! Къахьегама кердача толамашца, деррнгача халкъа социалистически яхье доккхий хIамаш карагIудавларца накъагIоргда вай КПСС XXVII съезда! Хьинаре, стахановски хьисапе бергба вай болх!

11. Советски Союза къахьегамхой! 1985 шера план кхоачашъергъя вай, толаме чакхйоаккхаргъя цхьайтталагIа пятилетка!

12. Коммунисташ! Мохк социально - экономически дегIабоалабара тIехьарча деррнгача халкъа боламе хьалха хила!

13. Болхлойи колхозхойи, халкъа боахама специалисташ! ТIагIертте производствана юкъеххахьа хьалха латта опыт, Iилманен техниканен карагIдаьннараш! Шоай ма хулла экономикана интенсификаци елга вIаштIехьдаккха гIерта, къахьегама овсарле лакхъе!

14. Инженераши техникаши, изобретателаш а рационализатораш а! ДоккхагIа дакъа лаца Iилма-технически прогресс сихъеча!

15. Советски Iилманхой! Iилма-технически прогресс сихъяр духьа лоаттабеча къовсама хьалхарча юхьига тIа латт шо! Лакха эффективность йола керда Iилма-технически разработкаш оаш ярга хьежаш ба мохк!

16. Машинашъераш! Халкъа боахам кхы тIа а технически кийчбеча хоадамболлаш дола дош алга шоана тIа да! СихагIа хьаккхолла балха овсарле лакха йола машинаши оборудовании!

17. Доагора - энергетически комплекса болхлой! ДуккхагIа дакхха мехкдаьтта, газ, кIор, электрически йIовхален энерги! Хьинаре къовсам лоаттабе Энергетически программа кхоачашъяр духьа!

18. ГIишлонхойи монтажникаши! ГIишлой эффективность лакхъе!

Кхоменн дикен, хIанзарча технически ларда тIа хьалде гIирсаш! Хьалдеш дола гIирсаш тIехдика долаши шоай ханнахьек дIатела!

19. Транспортен бухзамен болхлой! Мохкьаш цахалдаш дIа-кьа кхухьилга, балача наха гIулакх дара культура лакхъелга вIаштIехьдаккха!

20. Юртара, ерригача агропромышленни комплексера къахьегамхой! ТIатеIIе кхоачашъе Кхачан программе, дуккхагIа яха лаьттанцарен хьайбашкарен йоала продукташ!

21. Халкъа боахама деррнгача доакъошкара къахьегамхой. Хьинаре дакъа лаца халкъа эша товараш хьаду производствох гIулакхаш ду сферен дегIайоалаяра Комплексни программа кхоачашъ-[illegible]

22. Советски Союза къахьегамхой! Дисциплинен порядоки чIоагIъе, производствера организованность лакхъе!

23. Советий Мехка гражданаш! Экономе режим — социалистически боахам лелабара закон! ХIаман кхом беши хьурмат деши хила!

24. Халкъа боахама деррнгача доакъошкара къахьегамхой! Тlехдика продукци арахеца, советски марка сий бахьан долаш къовсам лоаттабе!

25. Советски Союза гражданаш! Хьинаре къовсам лоаттабе социалистически вахара хьисап, коммунистически мораль чIоагIъяр духьа!

26. Халкъа депутаташ! ТIатеIIе къестаде паччахьалкхен, боахама, социально - культурни гIирсаш хьалдара дешаш, харжархой наказаш кхоачашдергдола гIулакх вIаштIехьдаккха хьажа!

Даькъала хийла халкъа депутатий Советаш — бокъонца йола Iаьдала демократически органаш!

27. Советски профсоюзаш! Наьха къахьегама хьинар, инициатива, технически творчество дегIакхувла, цар къахьегама, быта, салаIара хьалаш дIахо тоадергдола гIулакхаш вIаштIехьдаха!

Даькъала хийла советски профсоюзаш — управлене школа, боахам лелабара школа, коммунизма школа!

28. Комсомольцаши кагирхойи! ТIатеIIе карадзае знанеш, культура, профессиональни говзал! Партен халкъен революционни, тIема, къахьегама традицеш алсамъяха!

Даькъала хийла Ленински комсомол — Коммунистически парте денале гIончен тешаме тIехьен!

29. Советий Мехка кхалнах! Хьинаре дакъа лаца производственни общественни вахаре!

Хоастам хилба кхалсага-нанна!

Машари ирази хилда деррнгача лаьттан тIарча бераштa!

30. Сий дола ветеранаш! Шоай знанеш, йIаьхий вахара опыт дIатела къоначa ноахала! Вай Даьхенна мутIахьа бола патриоташ, шоай са ца кхоадеш Ленина гIулакха, коммунизмана тIехьара къовсамхой хургболаш хьехам тела кагийча нахан мехкараштен!

31. Халкъа образоване болхлой! ХьатIаккхувча ноахала дешар хьехилгеи коммунистически кхетам аулген эргадоахаш тоаде!

ТIатеIIе чакхъаха юкъарча дешарен профессиональни школа реформа!

32. Литературан искусстван деятелаш, культура болхлой! Лакха айийн лелае коммунистически идейноста, партийноста, народноста байракх!

Вахара бакъдар, сийлахьа коммунистически идеалаш чIоагIъеш йола произведенеш хьаккхолла!

33. Советски тIемахой! Фея тешамеи лорабе вай халкъа маьрша къахьегам, социализмана карагIдаьнна исторически хIамаш!

Хоастам хилба сийлахьча СССР Герзашцарча Низашта!

34. Даькъала хийла Советски Союза арахьара ленински политика — халкъий машари кхерамзлен, дунен халкъашта юкъе шерра цхьана леладу гIулакхаш чIоагIдара политика!

35. Вежарий моаршал да коммунистически болхлойи партешка!

ЧIоагIлойла деррнгача дунен тIарча коммунистий цхьоагIон кхотабалара.

36. Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

Даькъала хийла пролетарски, социалистически интернационализм!

37. Вежарий моаршал да [illegible] мехкий халкъашка!

Даькъала хийла социалистически содружества мехкий цхьоагIо, цхьана леладу гIулакхаш, кхотадалар, социализмана карагIдаьннараш, лаьттан тIара машар тешаме чIоагIбе лаьрхIа уж хилар!

38. ЧIоагIдойла дунен социализма, дунен халкъашта юкъерча пролетариата, хьамий-кортамукъален болама цхьоагIо!

39. Дунен халкъаш! ТIатеIIе къовсам лоаттабе империалистически агрессен Iазапец политикана духьала!

Никарагуана духьала США-с леладу агрессивни гIулакхаш соцаделга хьадеха!

ДIалийнача деррнгача Iарбий лаьтташкара израильски бIу арбоаккхаргбола, Iарбий мехкий гIулаккашта империализм юкъегIертилга сецадергдола гIулакх де гIерта!

Шоай лоIамечa африкански паччахьалкхений хьакъехьа леладу агрессивни гIулаккаш соцаделга, Къулбехьен Африкера эхь довца апартеида системa дIайоаккхилга хьадеха!

ПаргIато лойла Намибе халкъа!

40. Деррнгача мехкий халкъаш! ЧIоагIбе ядерни тIема кхерам дIабаккхар, сихдаь хьадеш дола ядерни герзаш космосе ца дахьийтари Лаьттан тIа уж соцадайтари духьа лоаттабу къовсам!

Ядерни герз цIендаь дIадоаккхаргдола гIулакх де!

41. Европа халкъаш! Къовсам лоаттабе Европера чIоагIа машари цхьана леладу гIулакхаши бахьан долаш, разрядка юхаоттаяр духьа!

Континентера химически герз дIадоаккхаргдола гIулакх де хьажа!

42. Азе машари кхерамзлен Iалашъяр — деррнгача азиатски халкъий гIулакх! Цхьана оарцагIа а даьнна машара, дикача лоаллахой, цхьана гIулакхаш леладара зона ергья вай Азехи Тайжача океана районехи!

43. Даькъала хийла Советски Социалистически Республикай Союз — Сийлахь-боккхача Октябра Даьхе!

44. Ленина байракха кIел а этта, Коммунистически парте кулгал а деш — дIахьалхашкахьа доладе, коммунистически кхоллаамий кердача коталонашка!

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитет

К П С С Ц К

1985 шера 14 октябре ловкъоста М. С. Горбачева председателай а деш заседани хиннай Советски Союза Коммунистически парте Програма керда редакци кийчъеш йолча КПСС ЦК комиссе.

Программа, кердача редакцена кийчъяь проект юхачча дакъа даьцар комиссе членаша: Г. М. Маркова — СССР яздархой союза хьалхарча секретара; П. Н. Федосеева — СССР Iилмай Академе вице-президента; С. А. Шаласва — ВЦСПС председатела; А. В. Власова — КПСС Ростовски обкома хьалхарча секретара.

Комиссе, бокъахьа дахьрхIар ше оттаяь проект аргIанара КПСС ЦК Пленуми хьакхийта дIаллар. (ТАСС).

Ачхой-Мартановски района «Новосельский» совхоза № 3 йолча бригадо цхьайтталагIча пятилетка паччахьалкхенга баьцедaараш доахара план кхаь шера кхоачашъяьй, сом дIабаларе — диъ шера. Плавал совгIа паччахьалкхенна дIалургда 2000 тонн баьцадaараши 500 тонн Iажаши.

Бригадe кулгалдеш ва Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутат, Октябрьски Революцей Къахьегама ЦIеча Байракхен орденаш лелаеш вола Тепсуркаев Мовлад. Из толам боаккхача хьинар ца кхолеш къахьийгад КПСС члена Миаева Зарес, Ленина орден лелаеча Ганаева Мелнас, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутат йолча ВЛКСМ члена Тепсаева Сапитас, Байдаева Туминас, кхыбараша.

СУРТА ТIА: Ганаева Медна, Байдаева Тумина.

З. ВАТЧАЕВА сурт.

IАЙ ШЕК ХИЛА БЕЗАЦ

Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхозе 5 октябре хьатIаотташ кIоагашка чуеллай 25112 тонн силоси 2805 тонн сенажи, аргIаш а лаь дIаоттаьй 1900 тонн йоли 2500 тонн чаи, баьца хьоар 30 тонн даьккхад. Доакъар кийчлара балхаш лаьгIлуш дац: силос, йол, сенаж кийчъяра шера планаш хIанзало тIехкхоачашъяьй. Цар лерхI пленал совгIа 14—15 эзар тонн моши гIомен доакъараш Iалаьцаде.

— Iантара доаккхаргдолча бежана 39 центнер доакъара единица Iалашъе уйла йолаш да тхо, — йоах совхоза партнома секретара Батыжев Хьасана.

Доакъараш кийчдеш я Гиреев Закречо кулгалдеш йола механизировании отряд. Цунна чуйоагIа ялх комбайни изаал косилкаши, ткъо грузовик, пхийтта тракторни лафет. Отрядехь механизатораш детташ долча доахакнен дулхв лаьрхIа кхоабача хьайбаштен моша доакъараш лоаттадеш ба.

Доакъараш кийчдерий цIенхаштта йоакхо ю кулгалхоша, партийни профсоюзни организацеша. Нязбола техника яларал совгIа, цар къаьстта тержан тIабахийтаб шоферараштен механизаторараштен юкъе шерра социалистически яхь йоаржаяра. ХIара дийнахьа балха итогаш ю. Дика къахьегараш морально а матерально а белгалбоах.

Комбайнерашта юкъе къаьстта белгалбаьннаб Хадзиев Iийса, Полонкоев Муъса, Дутиев Дауд, Кодзоев Савирбик. Сентябрь бетта деннар доацаш, болх дика барах премена 250—265 сом деннад царех хIаранена.

Дийнахьа цаIи ахи норма кхоачашъеш къахьег шофераша а. ХIаьта царна юкъе эттара хьинарегIа болх беча Мальсагов Вашара, Магушиов Махьмадсалена, Абдиева Хьусена, Шанхоев Хьамзата, кхыбараштa ахчаи премеш тейнний.

Совхоза партнома секретара цIераш йоах балха нормаш 170 — 180 процент кхоачаш а еш, фермашка моша доакъар хьатIаккхухьача трактористий Кодзоев Салмана, Дзауров Руслана, Дугиев Абукара, кхыбарий.

Дюцерни кхоза хьеккай совхозе. Из дика хьувкъарах йоли сенаши кийчъе, хьажкIаш хьаллалца деттача доахаина моша доакъар лоаттаде, баьца хьоар дика вIаштIехьдаьннад. 1984 шера хийнечул 215 гектар дукхагIа яр укх шера вIашагIъоабаь хьалкхеба кени горохи. Цох а дина доакъар даьккхад. Силоса лаьрхIа индустриальни хьисапе 1450 гектара тIа хьалхеяьй хьажкIаш. Уж дика хиннай. Цудухьа хIара гектара тIара планал совгIа 40—50 центнер моша доакъар чудахь.

Укх шера 90 гектара тIа доакъара свеклаш а хьалкхеяьй цига. Совхоза специалисташ кхачох, хIаране тIара 600 центнер яргъл. Царех пхи эзар совгIа тонн доакъар кийчдергда.

Укх деношка сихбенна ялата лаьрхIа дIайийна хьажкIаш чуяцаш боахк механизаторараш. Уж хьалкхеяьй ши эзар совгIа гектара тIа.

— Цигара кIезигагIа даьккхача а 13500 тонн доакъар даргда, — йоах партнома секретара.

С. АУШЕВ.

Доккхий социалистически дехараш тIаьйцад «Союзспецгазремстрой» треста ПМК-4 гIишлонхоша парте аргIанарча XXVII съезда сийленца кхаьабахара. Уж толаме кхоачашдара «КПСС XXVII съезда — хьинарeча къахьегама 27 декада!» яхача девизагIа шерра социалистически яхь йоархаьй цар. Яхье баьннараша денгара денга дикагIа хулийташ доаха производственни толамаш. ХIанз цар Грозне хьалдеш да 25 квартира йола наха чубаха цIенош. Уж ханал хьалха хьалдетта даьннад. ХIанз укх саьхьате ткъов тIабохийташ, вентиляционни балхаш деш ба цига. Сийлахь-боккхача Октябра 68 шу дузача цIейа сийна октябрь бутт бовча денош уж цIенош йистедаха доль деннад цар.

Къаьстта дика къа а хьегаш, социалистически яхье хаддаьза хьалха хатташ ба гIишлонхой А. Н. Курсиев, М. Ю. Сагов, М. Ю. Курнаев, кхыбараш.

СУРТА ТIА: гIишлонхой А. Курсиев, М. Сагов, М. Куркиев.

Н. ПЛИЕВА сурт.

ХАНАЛ ХЬАЛХАБУВЛАРАШ

Гудермесски медицински инструментий заводе бIаь совгIа болхло ва гIадоагIача шера январь бетта чотагIа къахьегаш. ХIаьта пхе сагo цхьайтталагIча пятилетка кхаь шера задани дукха хIаме ца эшаш кхоачашъяьй. Царех ва фрезеровщик Дадагов Рамзан, упаковщица Беляева Валентина, полировщик Алиева Аминат, токарь - револьверщик Турова Лидия, заточник Аверин Владимир.

Советски Союзе укхаза мера арахецаш яц профессора Иванзарова аппарат. Из а юкьйова [illegible] в вай махка меттел, доазол арахьарча 24 [illegible] дIахоачаш чIоагIа хоатташ я.

«КПСС XXVII съезда — хьинарeча къахьегама 27 декада!» яхача девизагIа шерра социалистически яхь йоаржаьча заводе коллектив ер шу доладелча дена планал совгIа арахийцад 41 эзар сома маьха товарни продукци, маьхала лыкхай 35 эзар сом мах бола тейп-тайпера продукци. Къахьегама овсарле лакхъера задани шин процент тIехкхоачашъяьй.

Н. БОРИСОВ.

* * *

КПСС XXVII съезде дика кхаьбола Нохч - ГIалгIай производственни текстильно - галантерейни объединение болхлой. Цар укх шера планегIа лаьрхIачул совгIа арахийцай 75 эзар сома маьха товарни продукци, потребителашка задани совгIа дIакхачийтад 420 эзар гаргга сома маьха халкъа эша товараш.

Объединене хьалха латташ ва хIаьзлехьа пхе шера задани дика тIехкхоачашъяь 200 гаргга болхло. Царех ба хIамаш тегараш, коммунистически къахьегама ударникаш Азаева Елизавета, Яхиева Марха, Эстоева Роза, Кациева Радимхан, Евлоева Загида, Олигова Хьаямат, кхы дуккха бараш а.

* * *

Вай махкарча бурувдаттерашта Iалашмате чIоагIа эшаш йола химически реагенташ арахецаче Карабулакски заводе болхлоша деррига низаш оарцагIдаьхад шоай продукци тIа-тIа дикагIа хилийтара. Ерригача а продукцех 84 процент яр паччахьалкхен дикане Знак йолаш я. Вож цхьоагIча категорех я.

Ийс бетта планал совгIа цо арахийцай 200 тонн тIехдика химически реагенташ, маьхала лыкхай 35 эзар сом мах бола товарни продукци.

КхойтталагIча декада итогех котьялкнергаш лараIа еаш я мастер Блохина Валентина кертe латтача «В» яхача смени Болтовская Верас кулгалдеча «Г» яхача смени коллективаш.

* * *

«СтарогрознефтI» НГДУ мехкдаьттахой вIаштIехьдеьйнад ер шу доладелча дена планал совгIа 37 эзар тонн кIаьржа дошуь дакха цхьа миллион 790 эзарь гаргга сома маьха продукци маьхала яккха. Къахьегама овсарле лакхъера задани а тIехкхоачашъяьй цар.

«КПСС XXVII съезда — хьинарeча къахьегама 27 декада!» яхача девизагIа яржача социалистически яхье дIахьача кхойтталагIча декада котьялнарех я мастераца Мишутин Сергейн Мальцев Сергей Михайловичен кулгалдеча сменай коллективаш.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ОАГIУВ ХЬАЛЛАЦА БОККХАГIБАРАШ ХИЛЧА

Парте Центральни Комитето «Комсомола партийни кулгалдеца дIахо тоадаразчи кагирхоша коммунистически кхетам лучара цун лоархIам лакхбаразчи» яха сацам тIаийцачул тIехьагIа цхьа шу совгIа ха яьннай. МалагIа организационни хиннай цу сацамо дIадехараш кхочушдара даькъе Назрановски «Электроинструмент» яхача заводе?

УНХ предприятие меттел республике а дика вовзаш ва цигара слесарь-лекальщик Котиев Мухьмада Ахьмад. Завод хьайича денз цига хьаьнала къахьегаш вола из белгалваьнна лакха нравственни оамалаш йола коммунист санна. Цунна еннай дукхха медалаш, орденаши, массехказа хержав Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета депутаталла. ТIеххьара хоржамаш долаш республика цу лаккхерча органа председатела заместитель ва. Комсомоле дIаболабелар геттара къона волаш заводе веннача цун общественни вахарцера, гIулакхашцара чам. ХIаьта хIанз из ше ва дикагIбола хьехамча. Цхьа болх беча, заводоуправлень, районе моллагIа мероприяти вIаштIехьйоаккхача из вале даим а цун гонахьа кхест кагий нах, къоронаш боллдочо оала хIара доаш лоац, цунна тара хила гIерт. Комсомольски хахара ваьнна тоьал хила а даим къоначар гIулакхашта духтIавувл, эшача хана боагIа хьехам лу.

Котиев Ахьмада бIаргкIал хьалкхийнав хIана СССР Лаккхехьарча Совета депутат, Ленински комсомола преме лауреат вола слесарь-инструментальщик Халгуев ТIахIир. Иштта, кагирхой тахан йоайхо еш ба селхан комсомольцаш хинна бола хIанз парте членаш, царна хьехам луреш а хинна дIаьтта бригадираш Султыгова Насыпхан, Сагов Йоакъап, слесарь-сборщица Канищева Наталья, дукхха кхыбараш.

Къона ноахал цар Iожаю завода сий де, шоай балхе хам бе, уж даим коллективах, цун юкъарча гIуланкех хьерчаш оамал йолаш хьалкхеба гIерт. ХIаьта цигара дукхагIбола кагий нах ца тайпа башха-дика оам[redacted] йоахкаш а ба.

Дукха ха яц Грознера техникум чакх а яьккха, Зурабов Iалихан болх бе вена. Инженер-экономистилла къахьега дIаволавенна из кастлашха Советски Эскаре гIулакх де тIахьийхар. Цигара цIавена шу совгIа ха йоалла ше а общественни вахаре хьинаре дакъа доацаш шийка тIадилде гIулакх диза кхоачадешя вола зIамсаг завода ВЛКСМ комитета секретаралла хержав.

Ше кагирхой тхьамадалла ваьча хьалхарча денешка денз активе шеръяра оарцагIваьлар Iалихан. Собранешка кIезига дувцар заводе болх беш художественни самодеятельность яц, спортивни болх лохача боарене латт, комсомольско-кагирхой бригадаш кхоачамболаш вIаштIехьаяц, яхаш.

Зурабов шийна моллагIа гIулакх дIадоладе дагадехача дагавоал Бекова Хатиг, Могушкова Iайшет санна болча шоай активисташца. Цу даькъе даим эша хьехам а гIо а деш ва царна партбюро секретарь Б. Ториев.

Цу хьакъехьа кIезига къамаьлаш хилайзар нерчача секретара комитета культурно-массови сектора кулгалдеш волча Гиреев Мухьмадаца. Музыка еаш, иллеш даха ховш, тайп-тайпарча инструменташца наьха самукъаьдакха кайоалаш бола нах кIезига корабнизар царка. Царех бар Картоев Ахьмад, Шадиев Ибрахьим, Кибиев Рашид, Дахкильгова Белла, Дзаурова Лида. Цар хьинарца карарча шера мае деза Коталов Ди гаргагIертача хана «Верхний Кълбаседа-Малхбузен оагIонгахьа» яха постановка оттайр. ХIаьта нах из чIоагIа безаме тIа а ийцар.

ГУЧАЮВЛА йолаелар кхыйола таланташ а. Технически отдела чертежница Чапанова Марема язйиннаца «ГIаргIулаш» яха илли доаккх. Цуров Рашида вайнаьха Iаьдалгагiа хадхар дир, мехцехерча токара Хамчиева Фатимас дог тохадолийраш «Нана» яха стихотворени йийшар, литейщика Точиев Асланбека дахчан пандар локх, гитараца ше язъь музыка лекхар ОТК контролера Мальсагова Лузас.

Иштта, художественни самодеятельноста дукхха нах юкъе а озаш, из дийнъе карагIдаьлар.

Предприятие хIанз вIашагIъелла болх беш йола вокально-инструментальни ансамбль коллективе меттел, цар доттагIал леладеча Орджоникидзерча ОЗАТЭ концерт луш хиннай. Назрание Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа байнарий сийна мемориал хьайиллача дийнахьа яьча митинге а цул тIехьагIа бус фанедаш сега майдан тIа гIолла чакхболача а дакъа лаьцар цар комсомольцашеи кагирхошеи. ХIанз заводера Советски Эскаре уха кагий нах цу меттера кIица даьтта чудола кIотилгаш йолаш, левца баькха наькъабоах.

Заводе чIоагIа эшаш хинна художественни самодеятельность, спортивни болх вIаштIехьбаьккхача ВЛКСМ комитета деккхараш доалаш даларе атта дар.

Завода партбюроси ВЛКСМ комитетои керттера дерхI къахьегамхой творчески хьинар айделга, парте XXVII съезда сийна боаккхаш бола мул оидагIа хулийтилга. Юха а комсомольски организаце балха тIа хиннача ледарлонех ца хьоахадича дерглац.

— Вай дувц наха къахьегача ерригача участнашка дисциплинех порядкох хулга Iалаще деза, яхаш, тIаккха цох дувцар атта лергах кхетаи нахе, нагахьа санна цеха тхов ладар чуухаш, мухьа гIолла мух хьенхаш хилча, — йоах Зурабов Iалихана. Цудухьа цу гIулакха оарцагIбовла дахьрхIар кагирхоша.

ТIеххьарча шерашка ховш хIама дацар «Комсомольски прожектора» штаба болхах. ХIанз цунна кулгалдеш ва инженер-конструктор Картоев Ахьмад. Карарча шера хIара бетта цкъа арайовл цун номераш. Хьалхарчун тIа дувцар сборочни цехе цIе уголок лерттIа вIаштIехьаьккханза я, литейни цехе пхиъ болх беш йоаца кхо шу даьннад, заводоуправленера нах март бетта пальтош тIайийхача а халла мара сатохалуш бацар, яхаш. Дукха ялийтанзар из номер, цхьанне хьельккхаяр. Раьза боацаш, цхьаьа Iоттараш е гIерта цехий кулгалхой а нисйбелар. Хьем ца беш юха кийч а я хьалъаллар. ТIаккха жоп ца делча белашар бехке хинараш. Из иштта хилар комсомольцаш завода партбюрос хьаллалинандай. Цига леткъа яхараш критика ярах мух а ца еш, цох кийса пайда эца бевнагах дIакхетабаьндаь. ХIаьта гIулакх кхьча тайпара вийсденналадаре, къонабарий хьинцатива ше хьалхьайннача метте Iииса а тарлора.

ЗАВОДА дукхагIбола комсомольцаш «КПСС XXVII съезда — хьинареча къахьегама 27 декадаI» яхача яьа цха чIоагIагIа бетталуча хила гIерт. Коллективе дика довзаш да инструментальни участкерча ВЛКСМ XIX съезда цIерагIча Инарниев Мустафасей сборочни цехерча НГIАССР 60 шу дизара цIерагIча Оздоева Хьавасей кулгалдеча къонабарий бригадай башха-дика гIулакхаш. Коталом Ден сийна мир шера яхь доаттайир шоай бригадана юкъе хьалхарчо — летчик Мальсагов Ахьмади шоллагIчо — лор Тутаева Аьсети дIа а язбаь. Царна яздеш хинна, ахча Машара фонде а чьожадеш, фестивала чотагIа дIадахийтар 500 сом.

Соаьхка ноябре механически цехе керда вIашагIъеллача Хамчиева Люба кертелаттача комсомольско-кагирхой коллективо Цхьоалагiча майта кхоачаш дальхача толамех дувца «МолдагIаи» чIоагIа гIадбахарца вийзар комсомольцаша, планал совгIа 5 эзар шестеренка дийтьяр къоваьбараша.

ХIанз заводера кхоккхе а комсомольско-кагирхой коллектива къовсам лоаттабеш я парте XXVII съезда рапорт дала бокъо яьккхара. 267 кагирхо коммунистически къахьегама ударни яра цIи деллеш ва, 420-ве яхь лоаттаю съезда накъаболхаш къахьегама совгIаташ ниййдара. Царна эша хьехам, новкъостал, шоашнара дика хьокхам луш ва 84 хьехамча, кхыбола ветеранаш.

Заводе хIанз шин бIаь гаргга комсомолец ва, карарча шера царна тIакхийттав дIара ялхагIа вар. Кердабараш общественни балха юкъеоза, царна хьадда гIулакхаш тIадехка гIерт. ХIаьта активера телашагIбараш парте дIаяца могабу. Царех ба производства тиршщица Евлоева Зина, механа боккхагIвола мастер Сайнароев ГIапур, автоматчик Плиев Мухьмад.

Партийни организаце боагIа лостами гIон ду № 43 йолча цехерча кагирхошта, иштта комсомольций балха вахара гIулакхий йоакхо еш ра СОМ цехера парторганизаце секретарь Сагов Йоакъап. Шийгара хьинар, инициатива гойташ я цар комсорг Мальсагова Мовлатхан а. Бакъда, из ала йиш яц сборочни механически цехерчарех.

Болаш ба балха тIа а общественни вахаре а шоашнара хьинар гойташ боаца къонабараш меттел, комсомольцаш а. Царгара шиш болаш цехови комсомольски, партийни организацеш доагIар хьадехаш хулга Iалашде деза завода партбюрос а ВЛКСМ комитето а. Цхьайолча цехий начальникаш, парторгаш нIезага хул комсомольцаша еча мероприятешка, цар гIулакхашта лерттIа духтIабувлац, эша новкъостал дац.

ВЛКСМ комитет цIаькха а хьажа еза керда кагирхой коллективаш вIашагIйоххарга, хIаьта хьалха ше хьийраш фу деш а хар а цун декхар да. Ух тIеххьарча хана план кхоачашъеш яц яхаш юьц юххьанца дика я яхаш горъльнна хинна Хамчиева Любай бригада.

Заводе кIезига йиц ух тIеххьарча хана тайп-тайпара мероприятеш. Бакъда, цехашка беш бола болх лерттIа дийнбе кхы а вIаштIехьдаьнадац. Бригадашка, участкашка ледардо гойтача ВЛКСМ члений отчеташка каст-каста ладувгIа, царех цхьа цаI тIадилла декхар доацаш хулга Iалашде деза. Коммунисташа, тIема а къахьегама а ветеранаша, комсомольски активисташа хIара декна яхар санна тIагIертта болх бе боагIа, кагирхой дукхагIа союза юкъеузара. Массанахьа вIаштIехьдаьнхадац собранеш ханнахьа а корта бола къамаьлаш деш а чакхйоахилга, тIайию решенеш хьадда кхоачашъелга. Иштта, спорт айпра хьакъехьа дувца къамаьлаш даим наькьата тIа дус. ХIаьта цу а кхыдолча а гIулакхех ше лоархIаергхилар хьакьох ВЛКСМ комитето ух тIеххьарча хана. Цо тешам боалийт парте XXVII съезда накъаболхаш завода къонача ноахало кхы а боккхагIа йола урхенаш йоахаргхилараш.

С. МАНСИГОВ.

БРИГАДИР

1968 шера юкъера школа яьккхачул тIехьагIа торгови институте деша отта безай хиннабар Мислауровай. Бакъда, конкурсах чакх ца йоалаш йисар из. Йиш еха хьовзанзар. Цо лаьрхIар Грознерча маькх еча комбинате балха отта.

Атта дацар юххьанца. Дукха дар ца ховраш, ца довлараш. Цкъарчоа кхычахье, аттагIа йолча, балха яхача фу дар-хьогI вьле уйла а чувоссар Марема керта цу. Бакъда, маькх из гоаздич цунна бевам кетболар. Цунон цхьана уллув бар шоай йIаьхий опыт хьатела кийча бола дов цIена новкъостий а. Царна юкъе белгала яр Официнкова. Цо хадданза шийна ховр-могар дора Маремах йиза балха хьовзадче гIертаи.

ДIацкар дийош, бертаи шераш. 1986 шера болх беш-ше Мислауровас йистейоаккх кхачан промышленноста техникум. ХIанз а цун шиъ а бар учениаш. Тахан Марем шоллагIча маькх еча заводе маькх йоттарий бригадир я. Цун бригада 18 саг ва. ХIаране шиъ оамал, цхьабарий йIаьхий балха опыт, вожаш хIанза къахьегама никъ тIа баьнна мара бац. Царех хIаранех бехктокхам тIабуж мастера. ХIаране дегага ктоача никъ лаха беза цо. ХIаьта из цун дика вIаштIехь а доал. Бригада кхоткенна, вIаши Iимерза, шоайла ашчунга хьоваш я. Хьалхашка латтача декхарий лоархIам ма барра кхетабу хIаране. Цудухьа ейна хила ез-их цуна «Коммунистически къахьегама коллектива» яха цIи.

Ши профессе езаш ба бригадере хIаравар. Из иштта хилара кIезига къахьега дийзадац Мислаурова Марема. ДикагIа болча маькх йоттачарех дувцаш хилча бригадира эгара хьалха хьоахабу Дикаева Туманша, Шовхалова Айза, Магомадова Хабира. ХIаьта бригаде кIезига бац Мислауровай хинна ученикаш а. Царех ба Г. Мулаева, Х. Байранова, кхыбараш. Тахан цар дег тIара берная йовх шоай хьехамчаина, йоккхагIйолча новкъоста.

Бригада хозрасчетах къахьегаш я. Шера хьалуш йола план шийтта бетта еккъ бригадира. ХIаьта бетта йола норма деношта еъ. Цхьан сменагIа 5 тонн маькха-булочни изделеш арахеца декхарийла я бригада. Цхьа смена дIахаьад цо из норма дика тIехкхоачаш ца еш. Дуккхача ассортиментах латт цо арахеца продукци. Уж я батон-столови, батон-студенчески, тайп-тайпара булочкаш.

ХIанз «КПСС XXVII съезда — хьинареча къахьегама 27 декадаI» яхача девизагIа болх беш я бригада. Коммунистий форума хетаьнча итт декаде, заводе хьалхара моттиг Мислауровай бригадо яьккхай.

1983 шера боккха кхаъ хилар Марема вахаре. Из дIаийцар КПСС членалла. ХIаьта ше коммунист хиларах тарра кхы а боккхагIа бехктокхам тIабужалта дика кхетаду цо.

А. АРСАМИРЗОЕВА.

КЕРДА НАЬКЪАШ ЛЕХ

Хьалхагiа оаха хоам баьнна хилара, Къахьегама Цiечча Байракха орден лелаеча Грознени мехкдаьтта Iилма-тохкама институте мехкдаьттан тахкара программаш шерьяран нийсъяран хетаьв V Бруггеосоюзни конференци хилар. Цул балха юкъе дакъа лаьцар СССР Госплана, СССР Миннефтехимпрома Iилмай организацей, кхыча министерствайн ведомствайн, хIаьта иштта союзни республиканскийн Iилмай Академий викалаша. Конференце докладаш йир отраслен институтий боккхагIболча Iалманхоша.

В. А. ДОРОГОЧИНСКАЯ. ГрозНИИ лабораторе заведующи, химически Iилмай кандидат.

IV-гIа конференци хиннача тIехьагIа дIаяхача юкъагIа хьа а йийлла, болх беш я [redacted] доалла керда моттигаш СибарегIа, мехка къулбаседеньарча районашка (цу даькъе шельфови а), Украине, Белоруссе, Казахстане, кхычахьа. Цхьабакъда, мехка цхьайолча районашка даьдза мехкдаьтта кIезигдаларца дувзаденна къаьстта, боккхача лоархIаме хул мехкдаьтта цIенагIа продуцеш къаргъоастаеш чакхдахаран мехкдаьтта хIара тоннах ма могга дукхагIа продукташ хьалхарен дешаш. Г-43-107, КТ-1, КМ-2 яха йоккхий комбинированни установкаш дIахо дегIаккхувлаш хилар эзаш я къаьсттача гIулакхашта лаьрхIа технологически процессаш шерлуш а хиларо дIадех доагорашин машиндаьтташ доахача бийдала ресурсаши цар дикалш йовзилга.

ДIадахача пхе шера иттагаш лаьй конференце болх беш йолча унифицированни программайн тохкамаш дара къаьст-къаьстача методийн мак барга диллача: мехка керттерча районашка дукхха хьаухача массехк керда мехкдаьтта техкача хьахиварашка хьежад. ТIайийнача решенеш белгалара результаташ яла езаш я: цкъадале, анализ ечаш фракцейн цар дикала хьокхамийн дукхалга диллача мехкдаьтташ тахкара объемаш шерьяр. Цо йиш хулийтаргъя керда производстваш хьаьре проектиш уттаелгех болх беш арашта реконструкци елгеи дикалга диллача лаккхагIча боарам тIа доаккхаш айде.

ШоайгIа-даIа, тохкамаш дара цу, организаценна нийчъеш латтача тайп-тайпарча методех йола знанеш дукхагIа хургья.

Юххера а, цу методий цхьай даькъех вай мукъарла балха пайда эцарга, хIаьта дукхача кхыча методашта уж вIашии тахкаран дIахо пайда эцаран программа белгалъергъя.

Боккхача лоархIаме да цу тайпарча хIара конференце мехкдаьтташ тахкара программа нийсъеш, мехкдаьтта чакхдахара технологена эгарара тIехьагIа нарагIдаьккхаран дIалехараш цу тIа хьахьокхаш хилар.

Конференце дакъа лаьцар гг. Москван, Ленинграда, Грозне, Уфан, Ашхабада, Баку, Гурьева, Казана, Томска, Львова, Ухте, Минска, мехкарчача городий отраслеви, академически, дешара институтий викалаша а.

Конференце программа тоьах чIоагIа уйла тIаяхийта езаш хилар. Цига ладийгIар дерригга, керттера лоастамаш чулоацаи яьча 30 совгIа докладаш.

Л. Г. НЕХАМКИНА — химически Iилмай кандидат (г. Москва).

Органически анализ а цу даькъе мехкдаьттана тохкамаш дара йола цун раздел а дегIайоалаеш хIандерча этапе мехкдаьттай, газови конденсатий, уж чакхдоакхаш хьаеча продуктай дикала аналитически тIахьожам лоаттабеш IалашIара даькъе хIана. дIадехараш ма яххара йолча инструментальни методех шерра пайда эцара ларда тIа латт.

Анализа инструментальни методашка йиш хулийт къоастамаш тецаменгIа, белгалагIа хилийта, тохкамаш деш йоаккха ха наькха санна лоацъе.

Тахан тохкамаш деча лабораторей арсенала юкъеух мехкдаьттаехи мехкдаьтта продуктехи мел сантал доалл боргъонца къоастаде йиш хулийташ йола деймехка прибораш. Масала, «Сера-1500» яхача приборех пайда эцаш хилар бахьан долаш 5—10-за лоацлу анализ еш йоаккха ха, анализа традиционни стандартий методашца нийсйича.

Анализа инструментальни методий даькъе карагIдаьнарех практически пайда эцалга юхадетт тохкамий стандартизированни методаш ца хилара.

С. Т. ХАЙБУЛИН — химически Iилмай кандидат (г. Уфа).

Мехкдаьттен гази йоалле керда моттигаш геологашта лахари тахкари шердаларца а хIаьта иштта кIоарга бурув тохара технологи эргаяьккха тоаярца а дувзаденна е тIеххьара 10 шу белгалдаьннад керда перспективна мехкдаьтта моттигаш хьаелларца. Белгала яьлча, РСФСР Оренбургски Астраханский областашка, Казахски ССР, Уральски Актюбински областашка хьаийллай Iалъамате дукха дайга мехкдаьтташи газови конденсаташ йоахка моттигаш. Царех дуккхаьраш белгалийцал шоай тайпара дикача свойствашца. Уж шоай тайпара хилар, цхьан оагIорахьара, цар углеводородни состав кхьяраш санна йоацаш хиларца, масала, безача маьха йола коачен чIоагIа гIеи парафинаш дукха а сернистий соединенеш Iалъамате кIезига а йоахкаш хиларца дувзаденна да. Вокх оагIорахьара, мехкдаьттен гази йоалла цхьайола моттигаш белгалйоал ароматически углеводородаш а бензина, фагена, дизельни доагора фракцешка гулуш дола сероводородни меркаптанаш санна йола активни сернисти соединенеш а къаьстта дукха йоахнаш хиларца. Цу свойствашка керда наькъаш лахаза варгвоацача оттаву уж хьахармара меттел, кийчъярен болх беш йолча предприятешка чакхъяхарен технологи вIаштIехьйоаккхача а керда промышленни комплексаш хьалъе проекташ уттача а хана. ПоккхагIйола проблемаш хьалхашка уттаю сероводородни меркаптанаши сов дукха уйш йолча бийдала тайпаша. Уж я, эггара хьалха, фоя хиши бIехдарца юзаенна экологически а хIаьта иштта коррозиони кха цар боккха хиларца ювзаенна технологически а.

Цунца дувзаденна мехкдаьтташ тахкара кердача программана юкъедахьад углеводороди бийдала цу кердача классе башхалонаш тервалъеш дола тIатохараш.

А. Н. САДЫКОВ — химически Iилмай кандидат (г. Казань).

Шерагара шу массане доал кIезигаlу дайнача мехкдаьттай ресурсаш, дукхагIа доах бииъа мааза йола деза мехкдаьтташ. Вай нанасарйне еза Татаре, Малхбузен Казахстане, СибарегIа лаьттан чейашка Iалъамате дукха йоахка битуминозни тайпаех долча мехкдаьттай запасаш.

Вай мехка опытно-промышленни тохкамаш деш я карьерий, тIоанашта юкъе мехкдаьтта летадар, Iаь чуьхийтар санна йола методаш. ТIоанашта юкъа ала летабаьча хана цун ккувл беллча меттера температура эзар градусага дIаккхача тарлу, цудухьа битуминозни тайпаех дола хьалдоагIа мехкдаьтта тIоаний хьалашка дехе дIадоал.

Малхбузен Казахстане карьерий методаца даьхача битуминозни тайпаех (кирех) пайда эц наькъий гIирсаш хьалдеча. Уж а дIаухийташ даьхкад бIаьш километраш автомобильни наькъаш.

Битуминозни тайпаех долча мехкдаьттай химически составех свойствайн белгалегIа йола башхалонаш я парафин кIезига йоаллаш асфальтенаш, кIувнаш, сингал, металлаш дукха доахкаш уж хилар. Цу башхалонашка хьажжа битуминозни тайпаех дола мехкдаьтташ чакхдахара кердагIа йола гIирсаш — битумни, битумно-маслиной, доагорахи коксови. Битуминозни тайпаех дола мехкдаьтташ чакхдахаро йиш хулийт наькъашна еххен тIиеошпошка укхйтен битумаш, кIезига дотталуш дола моторни доагорашн машиндаьтташи, дукха ванади, сингал долаш кхы хьабе.

Белгалдаккха доагIа, битуминозни тайпаех долча мехкдаьттай состава, свойствай, уж чакхдахара дешаш такая кхоачам болаш дика къоастдаьь ца хилар. Доггдоалаш хурга вай, битуминозни тайпаех долча мехкдаьттай химеи технологен даькъе деча тохкамашта уж мехка доагорш - энергетически комплексана сихагIа юкъедахьар духьа, интенсификаци яра кхе тIа а гIо дергхиларга.

Л. БАЙБУРСКАЯ, ГрозНИИ отдела йоккхагIйола инженер.

Дукха бераш даьча ноаношта «Материнская слава» яха орденаши «Медаль материнства» яха медалаши ялара дола

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума Указ

1944 шера 8 июле арадаьннача СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Указо баьча соцамга хьежжа СССР Лаккхехьарча Совета Президиума цIерагIа дукха бераш даьча ноаношта «Материнская слава» яха орденаши «Медаль материнства» яха медалаши лойла:

СТАРОПРОМЫСЛОВСКИ РАЙОНЕ ГIОЛЛА:

Ийс бер даьа уж хьалкхедаьа йолча нанна I-гIа степень йола «Материнская слава» яха орден лойла:

Картоева Iалихана Iайнайна — № 44 йолча детсада повара.

ВорхI бер даьа уж хьалкхедаьа йолча нанна III-гIа степень йола «Материнская слава» яха орден лойла:

Нефедова Раиса Евдокимовнана — цIен-нанна.

Ялх бер даьа уж хьалкхедаьа болча ноаношта I-гIа степень йола «Медаль материнства» яха медаль лойла:

Газикова Мухтара Зинайдайна — цIен-нанна.

Вареева Залман Вахидовнана — цIен-нанна.

Кедиева Иннаш — № 49 йолча юкъерча школа техничкана.

Магомадова Тамара Эльтемировнана — цIен-нанна.

Мусаева Шарипата — цIен-нанна.

Хатуева Зайнат Истамулевнана — цIен-нанна.

Пхи бер даьчеи, уж хьалкхедаьчеи ноаношта, II-гIа степень йола «Медаль материнства» яха медаль лойла:

Асхиева Любовь Мухарбековнана — № 17 йолча «Старогрознефть» орса тика заведующена.

Астамирова Расмет Мухадиевнана — «Старогрознефть» орса кассира.

Аушева Елена Васильевнана — цIен-нанна.

Григоращенко Елизавета Васильевнана — цIен-нанна.

Дабхаджиева Тамара Муступовнана — цIен-нанна.

Исаева Зулай Шамсудиновнана — прядильно-ткацки производственни объединене болхлочоа.

ЗАВОДСКОИ РАЙОНЕ ГIОЛЛА:

ВорхI бер даьа, уж хьалкхедаьа йолча нанна, III-гIа степень йола «Материнская слава» яха орден лойла:

Харнханова Зулайна — № 42 йолча п/о наха телеграммаш дIанкхьачоа.

Ялх бер даьа, уж хьалкхедаьа болча ноаношта, I-гIа степень йола «Медаль материнства» яха медаль лойла:

Асуева Зинанда Салиховнана — цIен-нанна.

Магомадова Белкиса — цIен-нанна.

Токарева Лариса Михайловнана — № 2 йолча ТЭЦ а болхлочоа.

Элиханова Совдат Усмановнана — цIагIа болх бечоа.

Пхи бер даьа, уж хьалкхедаьа болча ноаношта, II-гIа степень йола «Медаль материнства» яха медаль лойла:

Астамирова Лубан Зулаевнана — цIен-нанна.

Дакаева Мария Абдурахмановнана — цIен-нанна.

Сапурбиева Людмила Рамазановнана — пхелагIча горбольница медйишийна.

Саралиева Резеда Исмаиловнана — цIен-нанна.

Тумаева Вера Вячеславовнана — цIен-нанна.

Хатуева Сапият Даудовнана — «Мотель» яхача ресторана болхлочоа.

ОКТЯБРЬСКИ РАЙОНЕ ГIОЛЛА:

ВорхI бер даьа, уж хьалкхедаьа болча ноаношта, III-гIа степень йола «Материнская слава» яха орден лойла:

Дзаурова Дауди Райшатена — цIен-нанна.

Чербижева Манита Мадинана — цIен-нанна.

Ялх бер даьа, уж хьалкхедаьа болча ноаношта, I-гIа степень йола «Медаль материнства» яха медаль лойла:

Мачуева Раката — № 7 йолча кафе продавеца.

Сигова Мохьмада Людмилайна — цIен-нанна.

Саралиева Галинана — цIен-нанна.

Тунтаева ТIауса — цIен-нанна.

Пхи бер даьа, уж хьалкхедаьа болча ноаношта, II-гIа степень йола «Медаль материнства» яха медаль лойла:

Букиева Амината — № 6 йолча ДУ лифтера.

Газаева Джабраила ПаьтIамата — № 27 йолча тика продавеца.

Глазунова Валентина Александровнана — «Чечингавтодора» РСУ керттерча бухгалтера.

Гудиева Малика Сандовнана — № 2 йолча СМУ каменщицана.

Джанаралиева Умакусум Хамзатовнана — цIен-нанна.

Масаева Айшат Владимировнана — цIен-нанна.

Мехтиева Петимат Абдурашидовнана — цIен-нанна.

Муртазова Зулай Мовлаевнана — цIен-нанна.

Яригиева Зара Хизировнана — № 69 йолча детсада няньйна.

Яхьяева Медни Сарадовнана — ВОГ хьахочоа.

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель Х. ВОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

Кхоьлча материалий чотагIа

ХЬАЛХАРЧА МУГIАРАШКА

Кхоьлча материалий, бийдала, доагора, энергоресурсай чотагIа ух шера тIе баь тIахьехам вай республике эггара хьалха хьалдаьрех я, Грознени локомотивни депо коллектив.

Чаккхьлийнаь кхо квартал. Ийс бетта, депо къахьегамхоша кхоьлий 380 эзар киловатт-сахьат электроэнерги, 1817 тонн дизельни доагор.

Миштта вIаштIехьдаьннад уж толамаш даха? Тха корреспонденто даьча цу хаттара жоп ду локомотивни депо йоккхагIа йолча экономиста Е. Г. Перепереоевас.

Кхоьлча материалий чотагIа болх бара аларащ кIезига дац. Кхом бара тIехьара инициатива дIайолаьяраш тхоаш хиларах тарра, дика хIамаш карагIдаьннад тхона цу даькъе. Депо хIанзале йолаш я шин дийнахьа метте бIарча кIира а кхоьлча материалий, электроэнерге чотагIа болх баь коллективаш. Белгалдаккха деза, толам боаккхача эггара хьалха шоашиара масал коммунисташе производстве хьалхалаттарашеи телилга. Уж ба машинисташ В. Магомадов. Цо ийс бетта кхоаьд 6,7 тонн дизельни доагори 9 эзар киловатт-сахьат электроэнерги. Б. Селдикиев 8 тонн дизельни доагор, 5 эзар киловатт-сахьат электроэнерги.

ЦIераш яьха ца валлал дукха ба тахан кхом бара тIехьа къовсам лоаттабеш бола нах. Цу даьнъе эггара хьалха ца къовсам дIаболабаьча наьха цIераш ца яьхача нийса хургдацар аьнна хет сона тахан. Уж ба депо меттел ерригача отделене а цIи хеза бола машинисташ, къахьегама ветеранаш Д. Дементьев, Ю. Симан, кхыбараш. Цар шоаш дика болх барал совгIа хьинаре дакъалоац хьехамчал леладеча а. ХIаране виъ-пхиъ машинистий гIоча хьалххеваьа цар.

Елена Григорьевна, хьехамчах хьовхадаьдоацаш цо малагIа новкъостал ду хIанзи кхом бара долча гIулакха?

Тха депо хIара кхоалагIа вола машинист хьехамча ва. Духхьал хьехамча яа цIи леладарах гIулакх доалаш доацилгах дика кхет тхо. Цудухьа хIара вIерда балха веначза зIамигача сага эггара хьалха хьехамча тIачIоагIварца дIаболабу оаха болх цуна ший говзал карагIрлае гIо делга. Даь санна кхом беш хьурмат деши хила Iомаву. Предприятие сийлен традицеш дIайовзийт. ХIаьта етта составаш новкъа нылга хьехамчаша кагирхошта къаьггача масалашца дIадовзийт малагIча участке кходе вIаштIехь да доагор, энерги. Ховш ма хилларе дукха мухаленаш, урхенаш йолаш моттигаш я оаха поездаш дIа-хьа няувлача участкашка. Цудухьа ухааза чIоагIа лоархIаме да кхом беш дизельни доагор, электроэнерги дIаахийтар. Цу лоархIам болча гIулакха юкъе тахан депо дакъалоацаш ва цхьа эзар совгIа саг.

Белгалдаккха деза кхыметтел 1984 шера а тIехьа кхоьлча материалий, бийдала, электроэнерге чотагIа депо шин дийнахьа болх бань цхьа бола машинисташ хинна хилар. ХIаьта сево низ тел наха иштта дика къахьега? Цу хаттара жоп луча хана ала деза депо администраце, парткома, профкома КПСС ЦК апрельски (1985 ш.) Пленума решенеш наха дийовзийташ дукха къахьийга хилар. Цудухьа къахьегама овсарле ланкъяра болх беча хана дIадодар кIезигдара тIехьара социалистически яхь шерра яьжар депо коллективана юкъе. Из иштта хилара тешал деш да тахарара тха толамаш а. Царех аз лакхе белгал а даьккхар.

Духхьал машинистий прораш йоацаш кхы а лоархIаме службаш ца йий цун депо. Масала, ремонтни прораш. Цар малагIа дакъа юкъехьу хIанза кхом бара тIехьа? Цох Iа дувцилга лоаре.

Ремонтни службашка Iалъамате доккха дакъа юкъехьу кхом беча гIулакха. Кхыметтел дерригга а дIадаьккхача лерттIа двигатель тоабаьча локомотива боарамагIа мара «дуаргдац» дизельни доагор. ХIаьта цул совгIа цхьаьнца уллаш, деталаш хувцар бахьан долаш а кIезигагIа дIоадо доагор. Ухказа чIоагIа лоархIам болаш ба рационализаторий болх. Ух тIеххьарча хана депо рационализаторашна еннача массехк предложене 14871 сом пайда бу хIара шера ерригача депова. Къаьстта белгалбаха ловра сона рационализаторех цхьабараш. Уж ба слесарий-ремонтникий бригада бригадир Амосов Павел Максимович. Локомотива кIезигагIа дизельни доагор «дуаргдолаш» цо еннача предложене таро лу цхьан локомотива шера 45 тонн доагор кходе. Тха предприяте кхом бара тIехьа яхь дIайоалаьраш а ремонтникаш бар. Боккха лоархIам болаш да цар балха тIа еха, тешъенна оатхал юха а лерттIа болх бергболаш цунна реконструкци яр. Духхьал ух шера дIабахача ийс бетта из бахьан кхоьй 8 эзар сома маьха деталаш. Белгалбаха ловра дикагIа бола слесараш-ремонтникаш. Царех ба тIемен къахьегамеи ветеранаш Цимбалов Евгений Федорович, Мишутин Алексей Иванович, къона слесараш Ахмадов Ваха, Темирбулатов Седим, дукхха кхыбараш.

Елена Григорьевна, хоаш ма дий балха тIа толамаш дахара, бийдала, кхыйолча ресурсашта кхом бара тIехьа мел лоархIам болаш я лерттIа вIаштIехьаьккха социалистически яхь, из гIулакх депо мишта латт?

Тха предприятера толамаш дукхагIча даькъе наха юкъера яхь лерттIа вIаштIехьаьккхарах хьахинна долга къайле йолаш хIама дац. Шу дIадолалушше а тхоай кхоачамашка а хьежа тIайийцар оаха декхараш. Яхьа итогаш массанена йовзийтара тхона гIо ду социалистически яхь эшарашка. Уж депо 31 я. Цар хIара дийнахьа хьагойт хьалхарабараш малашб. тIехьабусараш малашб. Иштта боккхача лоархIаме да къахьегача наьха балхацара безам совбаккхара еш йола материальни моральни поощренеш, балха хьалаш лерттIа вIаштIехьдахара хIара участкана керте нах кхотабе хоаш бола коммунисташ оттабар. Цу гIулакхашка хьаддача дикача хьокхамашка кхоачаю тха депо коллектив.

Хьажал, духхьал дIанхача кхоалагIча кварталагIа 1875 киловатт-сахьат электроэнерги кхоьлй депо, хIаьта планагIа йоагIар эзар киловатт-сахьат мара яц. Тха коллективо тIайийцача социалистически декхарех шера 25 эзар сома маьха материалашта кхом бе безаш дар тхо, хIаьта хIанале 20 эзар совгIа сома маьха кхолй уж. Цу цифраша вайна гойт социалистически декхараш кхоачашдарал совгIа дикка тIеххкхоачашде а тха аьттув баргхилар. Духхьал дIабахача ийс бетта планагIа йоагIачул 7 процент лаккхенай депо къахьегама овсаре.

Хоаш ма хиллара хIана дерригача советски халкъе, хIара производственни коллективо шийгара дикагIа дола къахьегама совгIат нийчду нистта хургйолча КПСС XXVII съезда. Цу даькъе фу ду шун коллективе?

Тха депо коллектив дикка хьалха деза болх бе йолаелар «КПСС XXVII съезда — хьинареча къахьегама 27 декадаI» яхача девизагIа. Цу тIахьехама хьаддача гIулакхашца жоп далара депо коллектив тIахьийхар Червленно-Узловая яхача технически Iалашон пункта болалоша. ХIара денадах яхье хьалхабаьнарий сийна депо ноа урагIйоинйт. Цхьа байрах, хIаьта вIаштта шин денадах котальнагIча бригадана лу 10 гум ахчи сийлен грамотеш. Депо йолаш я чакх мел яьннача денадех шоашкара хьалхара моттигаш дIаца кецащ йола машинистий бригадаш. Царех я Симан Юрий Павлович, Дементьев Давид Алексеевич керте латтараш.

Къамаьл чакхдоалаш ала безам бар са кхом бара тIехьа моллагIча предприяте йолаш а шортта чуретараш. ГIулакх сенах латт аьнча царех боагIаеча тайпара пайда эцарах латт. ХIаранена го деза зIамига дар, цкъарчоа лоадам бац аьнна хетар. ТIаккха аьттув баргба декхараш лерттIа кхоачашде.

Интервью ийцар А.-Г. УГУРЧИЕВ.

ДЕНАЛ

КЪОНАЧА ПАТРИОТА ОАГIУВ

Кагирхошта тIема-патриотически, интернациональни кхетам кулга дика вIаштIехьа дьаьххад Малгобекски района Кердача Редента № 5 йолча школе. Педколлективо къона граждананаш Iомабу Даймехк беза, Герзашцарча Низашка тешаме гIулакх де кийчбу.

Тахан укх оагIон тIе хьажа дуцц цу школан опытех. Тхо теш Назрановски, Сунженски, республика кхыча районашкарча школай коллективаша из опыт кIоаргга Iоме а я, шоай балха юкъехьоргхиларах, цох шоашта хетачох редакцега хоам боргхиларах.

ДОТТАГIИЙ ДУКХАГIА ХУЛ

СССР къамийн народностийн вошала союз, цар цхьана хьега къа, дикагIа дар дIа-са а эцаш, къамий культураш йIаьхегIа хилар — советски халкъа барт чIоагIбара, социалистически интернационализма уйла а йолаш нах хьалкхебара кертера фактораш. Патриотически кхетам баларца вйхна бувза а бувзаш, цхьаккха а къам Iо ца тоIадеш, бе беза из болх, цьина белгалдаьккхад партийн документаш тIа.

ДУКХА къахьег школа педколлективо интернациональни уйла йолаш, къамаш дезаш, классови моастагIашца къовсам лоаттабе хьоргдеча къона тIехье хьалкхеера.

Укхаза интернациональни доттагIлен клуб хьейийлар В. И. Ленин вена дийнахьа — 1979 шера 22 апреле. Клуб вIашагIйоллача керте лаьттар, цун кулгалхо ва педагог Цечоев Iийсай Муса. Цу массехк шера дукха дика гIулакхаш кора гIдаьннад цунна. Символически а клубах тилла цIи — «Вошал». Барт тейна, нах безаш, бовзаш хилараl дезагIа цхьанне а хIама дац. Цулухьа цун эмблема — кулг лоацилга, девиз — «Ленински доттагIленна тешаме да вай, ленински доттагIленах латт вай низ!».

КИД-а ялх секци я: «Са даьхе — СССР»; «Тайп-тайпара беснаш долча гIалатуний доттагIий», лекторски, массови мероприятеш чакхйоаха, оформителий, переписка группаш. ХIара секце кхоачашду хоадам болла деккар, церна керта латт опыт йоле хьехархой. Шоаш бена балхах совета заседанешка каст-каста отчет луш хул кидоацеш.

Школе болх беш я «ДоттагIлен почта». Цо бувзам лоаттабу вай мехкарча а социалистически мехцашка а бакаче нийсархоацца. Цу дешага хьожеш я «переписка» болаш йоле секци.

Дукха а чулоацам болаш а да кидоаций бувзамаш. Тахенарча дийнахьа 30 маттигера каьхатеш ух школе. СССР городашкеи юрташкеи, ГДР-е, Венгре, Польше, Чехословаке баха кагирхой ба цар корреспонденташ.

Патриотически а интернациональни а кхетам балара лостам тел, балха координаци ю КИД-о. ТIема а къахьегама а ветеранаш школе гулбеча, кьалха латтерашца, поэташца, йоазонхошца, бовзача нахаца вIашагIкхетараш чакхдоаккача хьалха латт кидоацеш, секцешта кулгалдеш бола хьехархой. Кердача Редантерча школе бовзаш а укхаза каст-каста ухеш а ба А. Боков, И. Базоркин, Ш. Арсанукаев, Г. Гагиев, А. Шайхоев, С. Чахкиев, И Минтяк, кхыбараш.

«Алханчуртский» совхоза партийни а комсомольски а комитеташе хадданза йоаккхо ю дешархошта коммунистически кхетам балара. Цар дакъа ца лоацаш цхьа цIей, цхьа йоакхад мероприяти чакхъяьлац школе.

«Вошал» яхача клубе айкха бувзамаш да Къулбеседе-ХIирий, Черсий - Балкхарой республикашкарча, Гуьжарча, Украинарча, ккычакьарча школашца. Каьхаташ дIа-са яздерал соегIа, дешархой шоайле хьоашалгIа ух. ЧIоагIа кийчлу уж цу гIулакха: план оттаю, гойтара материал, художественни самодеятельность кийчъю.

ХIаьта шоай школе хьалха йоагIаш йола делегаци, торжественни линейка чакхъяьча, тIема сийлен цIагIа юг. Укхазе бовзийт Малгобека лаьттIа лорадеш хиннараш.

ДоттагIал леладеча школашца цхьана чакхйоах доттагIлен фестивалаш. Иштта чакхъяьлар царех цаI.

...Кердача Реданте КИД-о хьийза беькаб ХIирщикаьера, Черсий-Балкхаройра, ГуржегIара доттагIий, Грознера халкъа йоазонхо А. Боков, поэт М. Сулаев.

Зизашца, дIайха моаршал хоттеш, кьовшашта дуаьала бахар фусамдей. ДIадолалу художественни самодеятельноста концерт. ГIалгIай, нохчий, эрсий, хIирий, гуржий, черсий, балкхарой метта доаш иллеш. ХIара делегаце шоай халкъа халхараш ду, къоначча артисташа шоай поэтий стихаш, йоазонхоша шоай произведенеш еш, кхоллаза дуац. Фестиваль чакхйоал шахматистий, шашистий турнираш еш, дикагIа илли оалар, халха оалар, стихаш ешар малев хьожеш. Дешархоша дIа-са тел сувенираш.

Фестивале дакъа лоацаш кинхнараша кхайнараш ду Малгобекски, Пригородни, Терски, Казбекски районий дешархошка. Цу тIа да укх тайпара дешаш: «Дукха деза доттагIий! Нийсархой!.. Дика дешаш, тхьнара къахьегаш шоашта могаш доле дакъа юкъекъо машар чIоагIбара. Къахьегама десенташ вIашагIа а эхкаш, дьнизза ахча машара фонде дIечутелаш».

Фестивале дакъа лоацаш мел хиннараша кулгаш яздир Машара фонде устаа тIа а долаш, арахийцача плаката тIа. Из дIачуделар машар лорабера йолча Нохч - ГIалгIай комитете...

КИД-а болх тIа-тIа шерлуш, кIоарглуш боагIа, дукхагIа хуй цун новкъостий. Тохкаш, лохаш болча кидоацешта цуна кердадар дайзад, дукха материал гульяьй. Ловлахошкера а хьоацц цар шоашта ца хоар. Каст-каста хул уж тIема а къахьегама а сийлен Малгобекски, Назрановски музеяшка. Кидоацешта дайзад майрача разведчика I. Д. Цароева денал, хайнад бовзаш ца хиннача турпалхойлетчиний Юдина, Половникина кхел мишта хиннай. Дукха керда хIамаш дайзад шоай школа дружинас цIи лелача А. Тутаевай вахарах.

Кхы тIом ца хилийтара, Советски мехка низ собеккхара шоашта могаш доле новкъостал ду школа дешархоша, педколлективо. Аьхха 1984 шера 40 тонн металлолом гульяьй укхаза, цох доагIа ахча Машара фонде дIечудиннад.

«Вошал» яха КИД сакъердаме, дикза вахар долаш я. ХIара дийнахьа дукхагIа хуй цун новкъостий, шерлу бувзамаш, дукхагIа доаз кердадераш.

СУРТАШ ТIА: интернациональни доттагIлен клуб хьаедлаш ва Советски Союза Турпал Р. С. Аушев; дешархой болча хьошалгIа веана Сийлахьа-боккхача тIема ветеран, цIихеза разведчик I. Д. Цароев.

«Кагирхошта патриотизман интернационализман уйланца кхетам балара эьттув бола хьалаш да вайцига. Уж тарошаш нарара ца а йоалийташ, хоархIаме да кагирхой вахара поаншех вIаштIехьъяхара йола хIаьнара объективни субъективни фактораш терахьъяр а. Бакьда, хIанзара къона воахал тIом хьанехьа хиина цун хаинарбераш баьхар санна йоацача кхыча тайпара хана дах. Цхьабакъда, дикде мегаргдац хIанзарча кагирхоша классови къовсама школа яьккха ца хилар а, доаккхатIдолча воахаланга доагIача дакъа кхача тIема халоеаш царна тIа ца кхачалга а. Цу дукха лоархIаме да къона граждании Герзашкарча Низашка гIулакх дара, шоллагIча хьалашка тIема декхараш саккетамен бехкетакхам хеташ кхоачашдара идейно-политически, морально-психологически дикагIа кийчбар».

(«Правда» газет, 1985 ш. 14 сентябрь).

БоккхагIчаргара масал а эцаш

ТIема-патриотически кхетам луча белггала моттиг дIалоац тIема а къахьегама а ветеранашца чакхдоахача вIашагIкхетараша. Уж каст-каста хул школе. БоккхагIчар дувцар кIоаргга дега чу дуж бераша, йоккха эмоциональни воздействи ю. Даьхе дукха еца къона тIехье Iомаю.

ИШТТА беркате лар юташ хилар тIема ветеранашцара I. Д. Цароевца, Н. Ф. Низьевца, къахьегама ветеранашца М. Ю. Дарсиговца, М. И. Одринскаяца хиина вIашагIкхетар.

Фашисташа тIом хьоабаьча хана Бреста ялх километр мара гаьна йоацаш латтача тIема цхьан часте рота командир хиннав I. Цароев. Цул тIехьагIа Москва лорадеш хинначарна юкъе хиннав. МоастагIчун тыле партизански отряде а волаш, майра леташ хиннав денал дола вай мехкахо.

Цецвоаннхаш да цо леладь гIулакхаш.

Дукхача сонгIаташца белгалбаьккхаб Цароева тIема никъ. Цо дукха дийцар дешархошта ший новкъостех. Дукха ца яьккхай цо моастагIашта юкъе воляш. «доттагIий» хиннаб немецкий эпсараш, гестапо, тыле, тIема доакъошка бовзаш пах хиннаб. Массаза а ховш хиннад цунна керттера дар хьалаха, лерагIа тIа а ваха, къайле гучаяккха.

Вай машаре вахар дохаде безам болаш тIаевнача духхьала отта массаза а кийча хила деза, аьнна, хьехар дир цо бераштa.

ЧIоагIа дег чу дужаш къамаьл дар Малгобех лорaеш хиннача тIема ветерана Низьев Николай Федоровича дар а. Цунгара масал хьаьца, цуна тара хила безам боагIаргболаш да цун вахар а. ТIом болабенначa хьалхарча дийнахьа дена чIоагIа дехар деш хиннав из «эггара йIайхагIа йолча» моттиге вахийта со, яхаш. Юххера а артиллерийски гIулакх Iомадеш йолча подразделене кхаьчар из. Ростов, Ставрополь дIа а лаьца, Грозненски, Баькински мехкдаьттa тIаккхача гIерташ вар моастагIа. Малаа из юхатохаргвар, аьнна хеташ низ болаш, къаьза вар из. ТIом Моздока гаьна боацаш хьакхаьчабар. Николай Федорович юкъе хиина дивизи Малгобека довзьашка латар. Укхаза хала чов йир цунна — пехках чакх а баьнна, комсомольский билетах Iург даьккхадар цо. ХIаьта а дийна висар комсорг, разведчик Низьев. Госпиталера араваьлча юха а бIухошта юкъе вар из. 1943 шера март бетта из хьожавир танкашта дуьхьала йолча къаьсттача истребительни дивизионе. Цхьа шу даьлча ленински парте мугIарашка хьайицар денал дола бIухо. Дукха да цун тIема сонгIаташ. ТIемах лаьца цуно къамаьл чакхдоаллаш цо аьлар:

— Сона чIоагIа дика хет Даймехка тешаме долаш шо хьалкхуаш. Ма лехалаш атта наьькъаш. Уж долаш дац. Сага сий доаккхар къахьегам мара бац. БоккхагIчар гIулакх дIаходахьа лезараш шо да. Кховна шох тийша я.

Гитлеровцашта дуьхьала лоаттабаьча къовсамах дувцача хана дешархошта дIахойт советски халкъо тыла турпала къахьийгадецаре из котало йоаккхалургйоацилга. Мел дукха шоашта хало хинна яле а, советски нах тIом тIа дaттачарна цхьаккха а хIама кходацар. «Дерригa а тIема, дерригa котало яккхара!» яхаш яр девиз.

ТIом болабенначa хьалхарча денош «Кавказ» яхача совхозе болх беш яр Одринская Мария Ивановна. Цунна еннай Ленина орден, дукха сийлен грамоташ. Из берий йоккха доттагIа я. Мехка дукхагIа ялат, шура, дулх дала гIерташ дукха къахьийгад цо тIом болча хана а из йистебаьлча а.

Иштта хьинаре къахьегаш хьавоагIа Къахьегама Цlеча Байракха орден лелаеш вола «Алханчуртский» совхоза болхло М. Ю. Дарсигов а.

Къахьегама ветеранаша дийцар шоаш бена баллах лаьца, тахан дика дешилга, нховна хьинаро къахьегилга, даьхе лорае кийча долаш хьалкхуалга шун керттера гIулакх да, аьлар цар.

ХIАРАНЕ ДЕКХАР

Тахан сатийна яц дунен тIа. Герз эгадеш а США керте латта дунен империализм. ХIанзалца Iоадаьчох кхоачам ца беш, кердадар къадеш, цу герзаца седкъашка а тIехьа кхача гIерташ хьувз из.

Эскаре гIулакх де уха вай кагирхой дегIа унахцIена, тIах аьнна, герз довзаш хилийтара, нагахьа санна эшаш моттиг хуле Даьхе лорае кийча хилийтара чIоагIа йоакхо ю школа хьехархоша.

УКХАЗА чIоагIа терко ю дешархошта тIемапатриотически кхетам балара. Дешархоша Iомаду социалистически Даьхе лорарах дола В. И. Ленина васкеташ, Советски Эскари тIема-Форда Флоте чIоагIъярах дола партеи правительстван соцамаш, йовзийт советски Герзашкарча Низий исторически миссеи, цар башхалонаш. Кагирхошта дIахойт Эскаре гIулакх делга советски граждании сийлен гIулакх долга.

Школе чакхйоахача занятешка дешархоша Iомаю тIема присяген тIема уставаш, герз а довзийт.

Дешара-материальни база дика я школе: юкхьанцарча тIема кийчон кабинет, дешара-тIема гера, патронаш дIаяхка цIа, караульни городок, духьаленаш йола онса, топаш кхувса тир, строевой плац, огневой а тактически а кийчо еш йола городок, убежище, кхыдар да укхаза. Из дерригa нормативаша дIадехача бесса боккхагIбараша кулгал а деш, дешархоша шоаш хьадаь да.

ЙоккхагIйолча классашка дешаш долча дерригача а бераша дIаеннай ГТО нормаш. Массехк шу да школе стрелкови кружоко болх бу. Герз кхувса дика Iомалу укхаза кагирхой. Тоа нийса кхоссарах массайолча яхьашка белгалбаьнна ба Евлоев Ахьмад, Хамхоев Спартак, Цечоев Бахьауддин, Харсиев Ахьмад, Льянов Беслан, кхыбараш.

Кагирхой гера дика довзаш, из леладе ховш ба. Масала, Хамхоев Спартака 9 секунда автомат вIашагI а яьккха, юха вIашагIйолла.

Опыто а тIема доакъашкара ухача отзывашa а хьахьоках тIема гIуланхa школе дерттIа кийчбаьча кагийча наха эскаре гIулакх де аттагIа долга, тIема техника цар сихагIа карагйаелга.

Школе тIема доакъой командованегара дукха писмош ух эскаре гIулакх дара кагирхой дика кийчбарах баркал яхаш. Педагогаш гIадбуташ, царна баркал яхаш дар школа выпускник хиина Льянов Хьусена Ахьмад вувцаш цхьан тIема даькъо цкоде дайта писмо. Денал долаш, Даймохк тешаме лорабе кийча волаш ва оаш кхетам бенна къона бIухо, яхаш яздора командоване.

ТIехьагIа цу тайпара писмо дера Ахьмада даьгени наьнаген. «Шун воI Ахьмад сийленца кхоачашдеш ва шин тIема а патриотически а декхар. — йоах цу письмо тIа.— Хадданза тIема знанеш кIоарг а еш, майра, инициатива йолаш, аьнна кхоачашдеш, лакха дисциплина йола бIухо хиннав цох. Из на тIема а политически а кийчон отличник, тIема специальность ше ма ярра караерзаьй цо. Шун воI кхычарна масал гойташ ва. Дег тIара баркал ях оаха Шоана, Даймохк лорабе иштта дика воI оаш хьалкхеварах».

Цу тайпара письмош насткаста ух школе, даьшка-ноанашка. Дика старт я кхсана хургболча бIухошта школо луш яр.

Къонахчала урокаш

ТIема-патриотически кхетам луча белггала моттиг дIалоац школе чакхйоахача денала урокаша. Даймохк лорабе цIенхаштта кийчбу, моастагIашца къовсам лоаттабе Iомабу.

ХЬОЖАРГДА вай укх школа 10-ча классе денала цхьа урок мишта чаккъяьлар. ДОСААФ-а школьни комитето хоза плакаташ, гойтара агитаци, тIема листокаш кийчйир. Урока план а оттаяь, хьаший бийхар. Класс мугIара нийсъяь дIа а отталь, рапорт делар тIема а къахьегама а ветерана Цуров Махьмада Исрайлага. Цо дийцар Малгобек лорееш хиннача бIухошa хьалкхенкхача деналах, тахан тIема ветеранаш беча турпала балхах.

Цул тIехьагIа къамаьл дир Малгобекски военкомата элеара Н. К. Симонова. Цо дийцар школа выпускникаша СССР Герзашкарча Низашна мишта гIулакх ду, масалаш кийлар дай тIема традицеш цар тешаме хьалальца хилараш. Къамаьл чакхдоалаш дийцар ше дешаш хинначa училищах, хьехар дир эсара сий дола профессе кагирхошка товш а карка мегаргболаш а я, аьнна.

10-ча классе дешаш волча Хамхоев Спартака довзийтар тIема юкхьанцарча кийчон школьни а районни а олимпиадашка карагIдаьннараш. Цо дийцар ший новкъостех тIема кийчон отличниках, бехк баьккхар тIема гIулакх цIенхашта Iома ца деш барех. Урок чакхйоаллаш 10-ча «Б» классерча дешархочо Цуров Мухьмада йишар ГI. Бокова «Комсомольски дог» яха поэма. Из я Афганистане интернациональни декхар кхоачашдеш хиннача Льянов Мувсайна хетаяь. Цо аьлар денал а къонахчал а долаш саг лархIа мегаргва наха эша, социальни характер йола гIулакх кхоачашдаьчок. Даймехка хьалхашка ший декхар дикка кхоачашдаьчарех цаI ва М. Льянов.

Везаме, дешархой меттел ерригача юртара а нах гулуш, чакхъюел вемарий эпсараш Аушевгlар юкъебола денала урокаш.

— Денала урок дIайолаю вай, — хьийхайду дешархочо М. Хамхоева. — Тахан вай дувцаргдолча къамаьла тема я «Советски Герзашцара Низаш — къонахчален патриотизмен школа».

«ДоттагIлен эскари халкъий вошалл» яха доклад ю «Вошал» девиз йолча КИД-а кулгалхочо М. Цечоева. Цул тIехьагIа массане а тIоараш а деттаж деш лу Советски Союза Турпала Р. С. Аушевана.

Тахан дунен тIа эггара керттера дар машар лорабелга, дунен тIа тIом ца хулийталга Iалашдар де, аьлар цо. Кхоане шунга хьежаш я, цо да тIом юхатохабезараш, ираже вахар хьакхолла дезараш. Масалаш а кхувлаш, дукха дийцар цо вай салташа, эпсараша, бIаргадайтача деналеча гIулакхех.

ДоттагIлен бувзамех, цох доалача беркатах дешархошта дувц йоазонхочо И. М. Базоркина.
Дукха материалаш гульяьй кидоацешa. Царга хьожаш ба дешархой.
Массаза а безаме хул доттагIал леладеча школашкара дешархой, педколлективаш вIашагIкхийттача.
Тахан Къулбаседа-ХIарешнахьа хьоашалгIа ба Кердача Реданта № 5 йолча юкъерча школа дешархой.

Б. ЧЕРБИЖЕВА сурташ.

ОагIув кийчъяьр—М-Б.ЦИЦКИЕВ

Доьзал дерхьара

ГДР. 6 эзар гаргга йон-кхагIйолча фирмаша, про-мышленни предприятеша, арахьа торговли лелаеча ор-ганизацеша дакъа лоац Лейпцигe хьайийначa Дуьнен халкъашта юкъерча гуйран ярмарке. «Дунен тIа паргIат-та торговли лелаяран техни-чески прогрессан тIехьаъ яхаш лозунг а долаш я из йоккха форум. Цига дакъа лоацача дунхагIбарий экспо-зицешка керттера моттиг дIа-лоац химически промышлен-носта хIамашея оборудова-нен, текстильнии полиграфи-чески установкаша, транс-портни средствашa.

СУРТА ТIА: советски па-вильоне.

АДН — ТАСС телесурт.

Iалам юхадиййндаьд

Низ бола химически уголь-ни промышленность а йо-лаш йола Чехословаке эгга-ра лоархIамегIарча индуст-риальни областех цаI я Къул-баседен Чехи. Хоза Круш-ни лоамашта юкхе уллача цо дIалоац 1400 квадратни ки-лометр йола территори. Шер-шера бовкхи укказа 70 миллион тонн совгIа кIор. Шерагара шерагга гаьнаюаль низ бола кIор бовкха ком-байнаш «бетта ландшафташ» тIехьа а юташ.

Амма кIор боаккха керда карьераш хьаеш, йоакхо ю Къулбаседен Чеке лаьтташ-та рекультиваци яра деша. Из болх лоархIаме хилар кертагIдаьккхар КПЧ XVI съездо а. 1952 шера денз планагIа ду лаьтта юхамет-таоттадара балхаш. Нагахьа санна кIор бакккара бал-хаш чакхдаьначул тIехьа-гIа, лаьттацта рекультива-ци яра а Круши лоамаш-та юкхера цу кран хоза пей-заж юхаметтаоттаяра а 20 шу хьалха 11,7 миллион ирон хьожадеш хиннадале, хIанз цу гIулакхага дIадо-хийт 185 миллион совгIа крон.

1984 шу чакхдоалаш Къулбаседачешски крае цхьан хана цхьаьнкха хIаьча тIа а ца доалаш хиларагIа «бетта ландшафташ» салаш хиннача лаьттай 4366 гек-тара рекультиваци ньяр. Хьалха карьераш хиннача моттигашка кулгаща хьа-даьча кхашка дика хьувкъ юкъера лаьрхIаю хIара ген-тара тIара 40 центнер чу-яхьаш дола ялат. Результи-ваци яь дуккагIа дола лаьт-таш юрта бовхама коопера-тиваш дIаденнад. ХIаьта воох майдаш тIа хьун пар-каш, искусственни Iамарча долаш йола самоIа мотти-гаш яьй. Мост яхача шахте-рий города юкхе хьахинай республика эггара йоккхагIа йолча бешамех цаI. Хьалха кIор баьхача 240 гектара тIара укх шера чубеиаб кхо эзар тонн гаргга соьмe ялх бIаь тонн гаргга хомсаши. ХIаьта Мост яхача городе юхаметтаоттадаьча лаьтта хьалай ипподром.

Мартин МРИКА, чехословацки журна-лист.

(ОРБИС — АПН).

Политически обозревателан заметкаш

Москвас ю машара наступлении Вашингтоне герзашка кхувдари

Вашингтон — Сан-Франциск — Нью-Йорк. «Йолаш йий-те вай администраце ара-хьарча политикана йола кер-да идеяш», — яхаш хетт американски политически обозревателий тхьамада Джеймс Рестона «Нью-Йорк таймс» яхача газета оагIо-наш тIера. Из хаттар да хьаькъалагIа болча амери-канцашa беррига жехкаге дер.

«Тайм» яхача журнала тIа араьннача КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева интервью Iалаь-мате чIоагIа хьоалий Совет-ски Союзаи ВIашагIкхийтта-ча Штаташтеи юкъера гIула-кхаш дIахо йодача хена кхы а талкаргда е тоаденна дIа-гIоргда яхача дешахи сихдаь герз хьадар соцадара нахкъе-хи йола уйлаш.

«Сона дагаягIаш шиь ло-гинаца, яхар кхетаде атта хиларца, деррига духхьала дувцаш хиларца американ-ций теркам селла чIоагIа тIа-эза йола советски оагIон цхьаькха заявлени». Ишта да американски Малхбузен аггара доккхагIа долча газе-та редактора хетараш.

Сан-Францисе хIаьара чакхъяьлар американскии советскии общественноста викалий конференци. Амери-кански оагIорахьара цига дакъа лоацаш бар политоло-таши журналисташи, дунен халкъашта юкъерча бо-къон цIи хеза специалисташ, герз дIаданнхара дешашта бола экспертaш. Дискуссе юкъмоттиге латтар М. С. Горбачева интервью тIа от-тадаь дола керттера дош: кийча йий-таш американски администраци ший уйлаш, тIема накъха тIара дIа а яха, машара новкъа яхе?

МоллагIча ядерни лелха-машта Советски Союзо кхай-каьча мораторе, цунна ми-литаризаци ца яра хьалашда космос машара гIулакхаца карверзаяра советски про-грамма а санна, теща а беш дIагойтад Москва сихдаь герз хьаделга соцаде кийча хилар.

Соца къамаьлаш даьча американцаша мукIарел дир, дIахо йодача хана «пропаганда» хьисапе а лерхIаш советски предложе-неш юхатетта йиш цахилара. Цунца цхьана Неваде керда-ча атомни герза тохкам бар, тIема лаьрхIа долча спутни-кени духхьалерча герза тох-кам бар санна долча амери-кански администраце даь гIулакхаш чIоагIа раьза боацаш, аргдар фуд ца ховш тIайийшар укказа. Американ-цашта хьалхашка советски позици, цIаккха а ца хиннача тайпара, хьаькъалагIа лаьрхIа я.

Наха теша тиган офи-циальни вашингтонски док-тринах: «Герз дукхагIа мел хул, лакхагIа ба кхерамален бустам». Ювцар духхьала арахьара кхерамале хинна Iаи. Сихдаь герз хьадар тIа-тIа дукхагIа кхерамe хул США шиш чурча дегIахара. Фу де деза, яхаш хетт Джеймс Рестона, баккиа 213 миллиард доллар хьаьрчача Америка фермераша? Е кхе-рамзле а хьал а тIа-тIа лакх-луш латтача тIема расходa-ша толхадеш латтача бера-шен къоалонаш?

Викалий палата члена де-мократа Джорджс Брауна конгресса болх юхаболабаь-ча хьалхарча дийнахьа чIоагIа критика яр спутникана духхьаларча герза боевой тох-кам барах йолча администра-це решенена. Цунна хета-чоах, «стратегически оборо-на инициатива» программа хьалоацаш бола нах, бо-къонца лаьрхIача оборона дуьхьа а ца хьувааш. Наступательни герз юадира США тIехьаккха яертаж хаувзаш ба, конгрессмена Брауна а дувц кийтта шоашта теркам тIаувзаш йолча дукхача проблемаехи тIема расходаш цхьатIаралахь.

Хоаш долча тайпара, по-литика — из хила тарлуча хIаман искусство. Из искус-ство шиш хилар тешабеш дIа-гойтай советски оагIоно. Ам-ма конгрессмена Брауна дог-доахаш долча дикадарашка кхоачалургдац духхьала цхьа оагIув оарцагIбаларагIа. Со-ветски кулгалхочо кхетаду-ргдолаш къаьгга дIахай-тар, вокх оагIон а догово-ренностага бодача ньаькъа шийва кхоача даьхa кхоа-чаидара политически лоIам хилацза барцахилар. Амма из янь дIебодацац е Жене-ве а е 19 ноябре а. Цу нахь-къа километраш дIахазе а доархIаш я. Цхьабаьнда со-ветски инициативана жоп луш США администраци, хьалха а санна, цIимхаро-герзага кхувдаш хиларо, кер-та чуйоалаю Женеве продук-тивни диалог хилийта лоаш йий-те Вашингтон лаьна йо-да шекалонаш.

Спартак БЕГЛОВ. (АПН).

ЛОНДОН. «ДIалккха фа-шистски хунта», «Вокъо йоа-царашш ниваш делген соцу-де», — даьхе йита а йита мехкара дIабаханaза ца боа-лаш дIабахача чилийски де-мократий инициативагIа укха-за цу тайпара лозунгаш а до-лаш дуккхача наха пикетиро-вани бир Чиле посольстваьа. Пикетчикий мугIарашта юкъе бар кийтта Великобритане об-щественни организацей вика-лаш, британски парламента членаш. Посольства викалаш хьа а бийха, кунто нахьа бо-къонаш телхарах шоаш раь-за ца хилар дувцаш а цах боабелгеь ниваш делген со-цаделга дIадедехаш а дола письмо царга дIадала парла-ментарий группа гIортарах хIама хилацзар.

СУРТА ТIА: чилийски по-сольствана хьалхашкара пи-кетчикаш.

С. НИКИШОВА сурт. (ТАСС).

ГIулакх мишта ду шоана?

НАХА БАРКАЛ ОАЛ

Сунжевски райбыткомби-ната коллективо 15 шийла гIулакх ду районе бахача на-ха: барзкъаш тег, мебела, сахьаташта, кога гIирса ре-монт ю, сурт даккха, корта тасса моттигаш я. ТIеххьар-ча хана райцентре хьайийла-лай бовцарин цех а. Из болх дика боаш ва Н. Латвинов. ХIара бетта ах бIаь совгIа пед хьабу цо. Говзанча про-дукци хоатташ а наха эцаш а я. Воккха хиншв Николай Захарович, кастта пенсе ва-ла ха хьатIанхоачаргьа. Из ха а хоаш, шиь балха говзал къоначарна дIаяла гIерт из. Шийна ховра дIахьех уллув болх бечарна. ХIамах сиха кхеташ, шийна хьийхар хьа-цаш ученик ва М. Даейтов.

Хьайийлалай дробильни цех а. Из чIоагIа эшаш я юрта бахача наха. Хьайбашта юке хьажнIех ийшк йоаикх укха-ш.

Дика вIашитIехьдаьккхад тха районе нахьа доалахьар-ча автомашинашта техниче-ски гIулакх делге. Массаза а планаш кхоачашъеш я кIаь-да мебель хьаеш а цунна ре-монт еш а йола цех.

Районе баха нах кога гIирс, автомашинашта чеко-лаш эца кхычахьа баха бе-зац. Уж гIулакхаш деш йола цех а я тхацига.

Клиенташ массаза раьза ба парикмахераша В. Сели-вановас, Т. Зай[illegible]вас, З. Бу-зуртановас. Кхычар беча бахха. ХIаравета товргIолаш прическа е, эшаш дола гIу-лакх де хов мастер Д. Ау-шев керте латтача парикма-херска коллективана.

Комбината цехаш райцент-ре хинна Iац. Бахача наха эшаш дола гIулакх дара района дуккхача юрташка хьайийлалай уж. Кхьметтел хьайбаш леладоча комплек-сашка, йоахача предприя-тешка я цар отделенеш.

ХIара бетт-бетта кхоа-чашъю райбыткомбината под-разделенеша шоашта оттаь планаш. Шеко яц шера за-дани а ханал хьалха цар кхоачашъергъхиларах. Къа-хьегама совгIатаца накъа лха кийчлуш я коллектив хургIолча XXVII съезда.

Э. ТОЛМАЧЕВ.

ФЕ ХИЛА

Наькъашка дIа-юха лела-ра бокъонаш дIадех «А» категори йолча транспорта-на леле бокъо лу 16 шу даьнначa сага, «В», «С» категори йолча — трамвайи троллейбуси — 18 шу даьн-нача, «Д» категори а ишттa таксеш а — 20 шу даьннача сага.

Цхьаболча даьшен ноано-шен шоай берга машина лехкийт из школе деша дагIа ха йолаш долча хана. Цу тайпарча даьшен ноа-ношен «Го-вовкъостал» ду наькъашка хулаш долча ха-тараштa. [illegible]гъашка транс-порт лелае а ца ховш цар еча аварешка хьежача вай-на гуш да цар дайноаной бехк хилар. Назране юкъер-ча № 1 йолча школе 7-ча классе деша вагIача Котиева Ахьмада шиш дас болх беш йолча «Назрановский» сов-хоза «УАЗ-452» йола авто-машина Назрановски районе № 4 йолча шиш да болх беш йолча бригаде бодача наькъа тIа а яьккха сов сиха лаьл-ла хилар бахьан долаш со-нае вIашитIехь ца дсалаш ма-шин кIалтIа а яьна кювета-чу яхай. Машина чу вагIа-ча 6 сага тайп-тайпара чов-наш а хиннай. Царна юкъе хиннай Котиева Ахьмада на-на а. Вай хьалха аьнна ма хиллара, даьшен-ноаношен шоай бер машина даьла бо-къо луча хана уж Iома а боц наькъашкара бокъонаш леррIа лелае а, цул совна-гIа, гIаш лелара бокъо а Iомаяц царна. Цунга хьеж-жа да царна наькъашка ху-ла зуламаш а. Назрановски районе Пхьилекъонгий - Юр-та Шерипова цIерагIча ули-ца тIа № 1 йолча юкъерча школа 6-ча классе деша ва-гIа М. Евлоев наькъа тIех-воалаш сов гарга йоагIаш хинна «Жигули» из лехкаш вагIача Д. Заурбекова со-цае вIашитIехь а ца доалаш кIаьна тIатехар. В. Хмель-ницки цIерагIча улица тIа А. А. Зайкина ше лехкаш хинна бувзама автобаза дег-ковой автомашина тIатехай даса наваси хьожаш саг а воацаш вита хиннача. 5 шу даьннача [illegible] Ромaна, чIоагIа лоза а ваь кIаьнк больнице вигав.

ДIадахача кIиратIа Нохч-ГIалгIай АССР республике наькъашка 31 автоавари яьй, 6 саг кийнав, 46 сага тайп-тайпара човнаш хиннай.

Нохч-ГIалгIай АССР МВД ГАИ.

ВЫСТАВКА ХУРГЬЯ

Кийтъеш я къоача ху-дожникий произведеней йо-ккхагIа республикански вы-ставка. Культура министер-ства викалаш, Нохч-ГIалгIай АССР художникий Союза правлене членаш, изобрази-тельни искусствай музей Iилмай болхлой чубоагIаш йола республикански выста-вочни комитет хьежар хьа-къоастадаьча балхашка. Ду-кха произведенеш могайир, цхьанараш дIахо тоае аьнна битар.

Выставочни комитето ди-кагIдир хьаьхкар Рассуха-нов Iарбе, Шечкин Валере, Измайлов Виктора, Тесаева Раисий, художникий Союза тхьовча члений Эсмурзиев Залимхано, Ахмадов Шамсу-дина балхаш. Комитета чле-наша шатта еллар Г. Ли-ловa, С. Наймушиний гра-фически листаш, Т. Грече-кийи И. Адаевей декоратив-но-прикладной искусства про-изведенеш.

Ш. ТУТАЕВА.

Спортивни хоамаш

ШАХМАТАШ

Къоначча шахматистий тур-нир чакхъяьлар республи-кански шахматни клубе. Цу хьашка дагъа лоацаш бер № 10 йолча берий-кхузе боагIарий спортшколера де-шархой. Уж берригаш а 1-гIа спортивни разряд йо-лаш ба.

Дика дайвар 12,5 очко йо-ла Павленко Сергей. Хьалха-ра моттиг яккхаргa совгIа, спорта мастера кандидата норматив кхоачашйир цо.

ШоллагIчен кхоалагIчен моттигашка ба Ю. Жирнова К. Борисенков.

Къа-ла лоацаш хилар вай рес-публикера команда. Н. Доро-шева, Е. Михайлова, Т. Ку-ранкова групповой хьашка котбаьлар. Дукха ха яц уж цхьа группе бола, цхьа-баьхде, шоай спортивни гов-зал дикка лакхъе кхоабаьб уж.

Къаьст-къаьста хьашка хьалхарча шиш моттиге ба вай механарий Новоселова Ирина Шаранова Алеянь. Уж шаккхе а СССР спорта мастераш ба.

МаIача наха юкъе шолла-гIен кхоалагIен моттигаш яьхар вай акробаташа О. Гриневеи П. Белогубовеи.

Кхувш боагIараш юкъе О. Качанова, С. Халякина, В. Володина кхеалагIа хилар.

Уж берригаш а 14 — 18 октябре Минске хургIолча хьашка дагъа лоацаш хург-ба.

А. ХАНТ, СССР спорта мастер.

АКРОБАТИКА

Казане Россовета ДСО «Трудовые резервы» спор-тивни акробатиках йола тур-нир хилар. Цу хьашка ...

Э. САНДОВ.

Оалаш да «Барзкъо хозву саг». Вакъда из, дика тийга-ча костюма, пальто, кхыдол-ча барзкъо дега тоам бу моллагIча сага.

Грознерча модай ЦIегIа йолча лаккарча разрядах барзкъаш тегача ателье ду-кха ба шоай болх дика бо-лаш бола мастераш-хIамаш тегараш. Уж кийча бе наьха хьашташ дизза кхоачаще. Царех цаI цхьоалагIча клас-са закройщик Эдуард Гас-парян ва.

Шиш 16 шу даьлча гIоне закройщика болх беш хьаво-гIа из. ХIаьта из йоккха балха опыт йола мастер вол-га кхетаде хала дац цув бал-хага хьежача.

Цунна уллув къахьегаш я барзкъаш тегарий бригадир Бекова Фариндет. Из маIача наьха барзкъаш тегаш я. Шиш новкъостаца цхьана Бековас дIахо кхоачашду за-кройщика Гаспаряна дола-дар.

Гаспаряни, Бековаи кагир-хой хьехамчий хилараx тар-ра а боаз новкъосташта. Цар шоай йIаьхий балха опыт камаьрша дIалу кагирхошта. ХIаьта цох дойкха беркат а доал.

Э. АЮБОВ.

СУРТА ТIА: Ф. Бекова Э. Гаспаряни аргIанара бар-къе тегара дагабоалаш ба.

А. АЙРАПЕТОВА сурт.

Редактор О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

БАХАЧА НАЬХА ТЕРКАМГА!

1985 шера 1 октябре дела 31 октябре кхаччалца йолча хана чакхбоакх газах кхерамза а кхоа беш а пайда эцара бутт.

Цу бетта де дерхIар да:

Газови оборудованеш малагIча хьала тIа я хье-жар, сигала бесарча доагорах пайда ийбарах йола плакаташ, листовкаш, памяткаш шерра дIайоаржалр, «Грозэнерго» техкабинеташка инструктажаш яр, ки-нотеатрашка лаьрхIа дола фильмаш хьувкхар, га-зови прибораш эксплуатаци ярах лаьца дувцаш специалисташа выступленеш яр.

Газацара гIулакх теркам тIаувийташ а лоракхди а леладе! Газови приборех пайда ийбеш дIехьашта кхоачашъе правилаш цунна шоаш а лоралургда шо говзьарбераш а лораберrба оаш воких.

Де бецц йолаш хIама дац:

— болх беш йола газови прибор тIахьожам боа-цаш йитар.

— цIи а летаеш газ араювлий хьежар.

— берашкеи инструкцех чакхбаланза болча на-хагеи газах пайда ийбайтилга.

— газови баллонаш общественни транспортаца дIа-юлакхаьар.

— газови баллонаш йIоакхьар.

— редукторан баллона клапанаи юкъе ехка ца йоагIаш йола хIамаш ехкар.

— газови плитайна цIа дIоахдара пайда ийбар.

— газови приборашта ше ремонт яр, уж цхьан моттигера вокх моттиге яхар.

Дий ма далийталаш, газ фон вIашагIкхийттача из лекхар а цIи яар а кхерам хилар!

Газ хьаж кхийтача цу сахьате:

— дIакъоала газови кранаш (прибора тIара яраш а цунна хьалхашкара яраш а) баллона тIара вентиль е редуктора флажок.

фо чудайта помещене чу. ЦIи ма лотае, электри-чества сердали прибори лота а ма е дIа с ма йоае (сийг ма ниххийтара). № 04 йолча телефонах аварий-ни служба еха.

ЭПУ «Грозгоргаз».

ТЕЛЕВИДЕНИ

15 ОКТЯБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.20 — «Хьаькхарч лелари гIонаш». Художественни фильм.
10.30 — Концерт.
11.15 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — Документальни филь-маш.
15.30 — СССР халкъа артист композитор М. Зарин.
16.00 — «Дийнача дешей му-зыкъе». М. Ю. Лермонтова лирика.
16.45 — «Буратино выстав-ка».
17.15 — ФРГ телевидени про-граммa.
18.15 — «Вай бешe».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Шахматех йола ду-нен чемпионат. Информацион-ни выпуск.
19.05 — «Шайтiнг — 13». Мультфильм.
19.20 — «ЦIера наькъаш» яха кинороман (дIахододар). «Къоаса леаттаду Турке-стан» яхача художественни те-лефильмa премьера. 1-гIа да-къа.
21.00 — «Ха».
21.35 — Балетах.
22.45 — «Тахан дунен тIа».
23.00 — «Шахматех йола ду-нен чемпионат». Информацион-ни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнасти-ка.
8.15 — «Iаламгара бортло нахa» яхача Iилма-довзийта-ра фильма премьера.
8.35, 9.35 — Истори. 5-гIа класс.
9.05, 13.05 — Французски мотт. Хьалха 1-гIа шу.
10.05 — ПТУ дешархошта. Эстетически кхетам балар. Къахьегамен производстви культура.
10.35, 11.40 — Физика. 7-гIа класс.
11.00 — Шахматни школа.
11.30 — «Уникальни лакха производство йола прессаш». Iилма-довзийтара фильм.
12.05 — Юкъера биологи. 10-гIа класс.
12.35 — Советски изобрази-тельни искусство. Советски пейзажни живопись. 20 — 30-гIа шераш.
13.35 — Истори оагIонаш. Дагалоаттар.
14.20 — С. Я. Маршак. Про-изведеней оагIонаш тIа гIол-ла.
15.10 — «Кердадараш».
17.45 — «Дунен халкъашта юкъера ... (нохчий меттала).
18.00 — Атеистически тема-ех. «Ирзага йода ... — сентитий така дац». Фильм (нохчий меттала).
18.15 — «Нохч-ГIалгIайчен де».
18.30 — Фильм-реклама.
18.35 — «Малар ца малар — малара корма» (нохчий метта-ла).
18.55 — «Марьям». Фильм.
19.05 — «ДоттагIала ловза» (гIалгIай меттала).
19.30 — Хоккейх йола СССР чемпионат. «Динамо» (Москва) — ЦСКА. 2-гIа, 3-гIа перио-даш. Перерыв йолча хана (20.05) — «Бийса даьккъала хила шун, берашl».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Клара» яхача ху-дожественни телефильма премь-ера (ФРГ). Из йистедаьча — «Кердадараш».

16 ОКТЯБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Буратино выставка».
9.05 — «ЦIера наькъаш» яха кинороман (дIахододар). «Къоаса леаттаду Турке-стан» яха телефильм, 1-гIа да-къа.
10.45 — «Путешественников клуб».
11.45 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «Практика тема да». Документальни фильмаш: «Бригадни подряд», «Города аьрхIа къасбоа», «Цхьан от-крыта икей».
15.35 — «Ловмашкара вIаь-сти», г. Фрунзера передача.
16.00 — «Ха».
16.05 — Юрий Олеша кхоллам.
16.30 — «Массовоашта йола стадион».
17.20 — «...Лахайтта шу даьнчен боаккхагIен».
18.05 — «Дарба дии кхета-бе» яхача Iилма-довзийтара фильма премьера. Саратовер-ча дарбан-къахьегама про-филакторешиеи наркологиче-ски учрежденешиеи хрониче-ски алкоголизмана дарба деш хиларах.
18.15 — «Iилман вахари».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Футболах йолча ду-нен чемпионата хержа матч. СССР сборни — Ирланде сбор-ни. Перерыв йолча хана (19.45) — «Кердадараш».
20.45 — «Мегаш дика бозан бале».
21.00 — «Ха».
21.30 — Искусства говзанчий концерт.
22.45 — «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнасти-ка.
8.15 — Сердал тела. «Ого-нек». Документальни теле-фильм.
8.35, 9.35 — Географи. 7-гIа класс.
9.05, 13.00 — Немций мотт. Хьалха 1-гIа шу.
10.05 — ПТУ дешархошта. Астрономи. Бутт.
10.35, 11.40 — Юкъера био-логи. 9-гIа класс.
11.05 — «Даваш школа». Тележурнал.
12.10 — Ботаника. 6-гIа класс.
12.30 — ПТУ дешархошта. Эстетически кхетам балар.
13.30 — Школьникашта — физиологеи гигиенахи.
14.00 — «Уральски къулба-саде». Iилма-довзийтара фильм.
14.10 — Драматургии теат-ри. В. Розови цун турпалхоши.
15.10 — «Кердадараш».
17.55 — «Вахархошта граж-дански оборона». Киножурнал.
18.05 — Киножурнал.
18.15 — «Нохч-ГIалгIайчен де».
18.35 — «Лаьтта ваха». До-кументальни фильм.
18.55 — Коммунисташца гIа кийсбеш. Партен къахьегамий ветеранаца А. Ф. Бердиновца кагирхой вIашагIкхетар.
19.20 — Вераштa. Мульт-фильм.
19.30 — Ш. Шаззалиев. «Дега цIергIа». А. Шогенцукова цIерагI-ча ГIабартой-Балкхарой дра-матически театра спектакль.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Доктора Калинникое-ай хIара де». Художественни фильм.
23.05 — «Кердадараш».

РАДИО

15 ОКТЯБРЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нох-чий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гIал-гIай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаоттам (эр-сий меттала).
8.15 — «Грозненский рабо-чий», «Комсомольское племя» яхача республикански газе-тий обзор.
8.25 — «Сердало» яхача рес-публикански газета обзор.
8.30 — Передачей програм-ма (эрсий меттала).
8.33 — Передачей програм-ма (гIалгIай меттала).
8.36 — Нохч-ГIалгIай эша-рий концерт (гIалгIай меттала).
9.15 — «Бехктоккхама кхел» (нохчий меттала).
9.30 — «Вай хамара къона саг» (гIалгIай меттала).
10.00 — Передачей програм-ма. Хаоттам (эрсий меттала).
10.01 — «Эзди, культура йо-лаш гIулакх дара тIехьа» (гIал-гIай меттала).
10.16 — «Кердача дешара ше-ра къахьегамхошна марксист-ско-ленински дешар Iомадар» (эрсий меттала).
10.31 — Съезда хилхарча яхьe хьаяхалаттараштa йола концерт (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нох-чий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIал-гIай меттала).
18.30 — «Юртара вахар» (эрсий меттала).

УКВ

17.00 — «Вайна гонахьа мо-айш я». Радиоальманах.
17.30 — Лирически иллей концерт.
18.30 — Нохч-гIалгIай эша-раш.

16 ОКТЯБРЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нох-чий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гIал-гIай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабо-чий» яхача республикански га-зета обзор.
8.25 — «Ленинан некъ» яха-ча республикански газета об-зор.
8.30 — Передачей програм-ма (эрсий меттала).
8.33 — Передачей програм-ма (нохчий меттала).
8.36 — Дагестански АССР Лакхьахьарча Совета Президи-ума секретара, Социалистиче-ски къахьегама турпал [illegible] зиева къамаьл.
8.42 — Ленински деттагIлоца иза болаш да вай.
11.15 — «КПСС XXVII съез-да — вай гIулакхаш а уй-лаш а». Радиокомпозици.
15.15 — «Моркаша сел...ш йолча ареташка». Литератур-но-эшарий композици.
16.00 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (гIалгIай мет-тала).
16.15 — Дагестански эшарий концерт.
16.45 — «Сулак» яхача ра-диостанца программа.
18.00 — Керда хоамаш (эр-сий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нох-чий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIал-гIай меттала).
18.30 — Дагестански радио-ше къаьстта выпуск.

УКВ

17.00 — «Массаза а хьо ... ца» яхача спектакла радиоком-позици.
18.10 — «Сийле хайна Даь-хайна». Концерт.
18.30 — Нохч-гIалгIай эша-раш иллеш.

Хоаттам

Тахан республике гIоллен Грознен хувпалуш моркаш а йолаш, йоачаи а йоацаш, малхбузехьара секунда 3—8 метр сиха мух а хьекхаш. Фегера температура респуб-лике гIоала 9—14, Грозне 12—14 градус йIовхаа а йо-лаш ха хила мег.

Кхоанен ломмен хуцалуш кхоаллейнаш а йолаш бе-бе-ча оагIонашнахьара секунда 3—7 метр мух а боаш, фе-гара температура байсална 7—12, деноцна 13—18 гра-дус йIовхал а йолаш ха лат-та тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктоккхама секретара — 2-84-69; отделай: партийни вахара — 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-65-01; юрта бахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; кехатий — 2-85-64, корректорска — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-69; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

СФ00319. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 4520.